

בס"ד. שיחת* יום ב' דחג השבועות, ה'תשט"ז.

בלתי מוגה

א. כ"ק' מו"ח אדמו"ר אמר פעם (בהתוועדות דחג השבועות)², שהיום-טוב דחג השבועות, נוסף לכך שהוא — כמו כל יום-טוב — "מועדים לשמחה"³, ישנה בחג השבועות שמחה נוספת, שמחת מצוה, מצד זה שישראל קיבלו את התורה.

וכשם שבשעה שמכניסים ילד ל"חדר" ללמוד תורה עושים שמחה — כך גם בחג השבועות, כשישראל נכנסו ל"חדר" לקבל את התורה, הרי זו שמחה, נוסף לשמחת המועדים.

ובפרט מצד הענין ד"שבועות", מלשון "שבועה" — שהשם "שבועות" יש לו שייכות למתן-תורה — ו"שבועות", לשון רבים, כיון שישנם ב' שבועות: א) שבועת הקב"ה לישראל שלא יחליפם ח"ו באומה אחרת⁴, ב) השבועה ד"משביעין אותו תהי צדיק וכו'"⁵, ושיהודי הוא "מושבע ועומד מהר סיני"⁶, שישאר יהודי. הדבר אינו ניתן לשינוי ("עס איז פאַרפּאַלן"). בכל מעמד ומצב שבו ימצא אדם מישראל, הרי "אף על פי שחטא ישראל הוא"⁷ — לא זו בלבד שנקרא בשם "יעקב", אלא יש לו גם שם המעלה, "ישראל", בכל מעמד ומצב שבו נמצא.

וענין זה פעל מתן-תורה, שאז נתחדשו ב' השבועות, הקשר דהקב"ה עם ישראל והקשר דישראל עם הקב"ה, באופן של התקשרות עצמית, שאינה תלויה בהמעמד ומצב שבו נמצא היהודי.

ומצד זה צריכה להיות השמחה ביתר שאת. כי השמחה שבאה מצד מתן תורה, יש לה שייכות לכאו"א מישראל, בכל זמן ובכל מקום.

- * חלקה נדפס (בלה"ק) בכטאון חב"ד: ס"א-יח — חוברת יד ע' ה ואילך; סל"ה-לט — חוברת יב ע' כד ואילך. עם כו"כ תיקונים מכ"ק אדמו"ר שליט"א, ששולבו במהדורא זו.
- 1) סעיף זה הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידית), ונדפס בלקו"ש ח"ב ע' 570 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.
- 2) שיחת יום א' דחה"ש תש"ה ס"ג (סה"ש תש"ה ע' 104). וש"נ.
- 3) נוסח תפלת יו"ט.
- 4) ראה ד"ה ועשית חג שבועות תרח"צ (סה"מ תרח"צ ע' רלד ואילך). וש"נ.
- 5) ראה קידושין לו, א (שו"ת הרשב"א ח"א סקצ"ד). רות רבה פתיחתא ג. פסחים פז, א. וראה במדבר"ר פ"ב, טו. ועוד.
- 6) נדה ל, ב.
- 7) נדרים ח, רע"א.
- 8) סנהדרין מד, רע"א.

ושמחה זו תפעל שיקח עמו את ההתעוררות מחג השבועות על כל השנה, כיון ש"שמחה פורץ גדר"⁹, גדר הזמן וגדר המקום, שבכל זמן ובכל מקום יקבל את התורה.

[ניגנו ניגון שמחה, ואח"כ צוה כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן את הניגון הספרדי ("אין אדיר")].

* * *

ב. בחג השבועות ישנה מעלה נוספת על שאר הימים טובים — גם בענין יו"ט שני דחג השבועות¹⁰:

בכל יום-טוב, הענין דיו"ט שני הוא רק בחו"ל, מצד "ספיקא דיומא"¹¹, אבל בארץ-ישראל הרי זה "אסרו-חג" בלבד. משא"כ יו"ט שני דחג השבועות — שביעי בסיון — גם בארץ-ישראל הוא "יום טבוח"¹².

ולכן שונה אסרו-חג דחג השבועות מאסרו-חג של שאר הימים טובים — שבשאר הימים-טובים "אין בהם איסור להתענות מעיקר הדין אלא מחמת מנהג בעלמא", משא"כ בחג השבועות "אסור להתענות מעיקר הדין, לפי שהי' יום טבוח בזמן שבית המקדש קיים"¹³.

והנה, תוכן הענין ד"יום טבוח" הוא — "שבו ביום היו מקריבין עולות ראי"¹³. והיינו, שבזמן שהיו עולים לרגל היו צריכים להביא קרבן ראי', כמ"ש¹⁴ "ולא יראה את פני ה' ריקם", אלא, שלא היו מביאים קרבן זה ביו"ט עצמו, אלא למחרת יו"ט, בשביעי בסיון.

ובענין זה מודגשת מעלת יום זה — שביעי בסיון¹⁵:

אילו הי' הטעם להענין ד"יום טבוח" מצד האיטור להקריב קרבנות ביו"ט — לא הי' ענין זה מורה כ"כ על מעלת היום, כיון שהענין ד"יום טבוח" הוא מצד ההכרח.

אמנם, לאמיתו של דבר מותר להקריב את הקרבנות גם ביו"ט עצמו, שהרי ההלכה היא כדעת ב"ה ש"מביאין שלמים ועולות וסומכין עליהם"¹², ואעפ"כ, "בדבר זה עשו ב"ה כדבריהם (דב"ש), והרבה

(11) רמב"ם הל' קידוה"ח פ"ג הי"א.
 (12) חגיגה יז, א ואילך. וראה שו"ע אדה"ז או"ח סתצ"ד סי"ט.
 (13) שו"ע אדה"ז שם. וראה שם סתכ"ט סי"ז"ח.
 (14) פ' ראה טז, טז.
 (15) ראה גם לקו"ש ח"ד שם הערה 17.

(9) ראה בארוכה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.
 (10) בהבא לקמן — ראה לקו"ש ח"ד ע' 1027 ואילך. חכ"ח ע' 24 ואילך (ושם גם מהתוועדות זו) וראה גם שיחת יום ב' דחה"ש תשי"ב בסופה (ת"מ ח"ה ע' 255 ואילך). וש"נ.

מישראל נהגו כמותם להקריבן אחר יו"ט¹⁶, ונעשה להם יום זה שהוא מוצאי יו"ט כמו יו"ט עצמו להאסר בו בהספד ותענית¹³.

ולכאורה הדבר אינו מובן: מדוע אמנם הקריבו את הקרבנות באסרו-חג, ולא ביו"ט עצמו?

אפילו אילו היו עושים כן מצד ענין של "חומרא" בלבד — גם אז לא הי' הדבר מובן, שהרי כלל בידינו שבמחלוקת ב"ש וב"ה אין לנהוג כב"ש אפילו לחומרא¹⁷, ובכגון דא אמרו פעם "כדאי היית לחוב בעצמך"¹⁸.

ובפרט שבנדוד י"ל שזהו (לא ענין של חומרא בלבד, אלא גם) ענין של קולא — כי, עולות ראי' "עיקר מצותן ביום ראשון"¹⁹, להיותה קשורה עם מצות עלי' לרגל,

— שהרי העלי' לרגל והבאת הקרבן אינם ב' מצוות בפ"ע, אלא הם קשורים זה בזה, ולכן ישנה סברא — וכן הלכה²⁰ — שמי שאינו יכול להביא עולת ראי' לא יעלה לרגל. ומטעם זה, אף ש"עשו ב"ה כדבריהם" דב"ש ולא הקריבו ביו"ט עצמו, מ"מ הקריבו מיד למחרתו של חג, ולא דחו את ההקרבה לזמן מאוחר יותר —

וא"כ, הרי לדברי ב"ה שמותר להקריב את הקרבנות ביו"ט — לכאורה היו מחוייבים להקריבם ביו"ט, ולא להמתין לאסרו-חג. ואינו מובן: מדוע "עשו ב"ה כדבריהם" של ב"ש?

ולכן בהכרח לומר שישנה מעלה מיוחדת ביום השביעי בסיון, שמצד מעלה זו הקריבו "הרבה מישראל" עולת ראי' ביום זה דוקא (וכדלקמן).

ג. עוד ענין מצינו במעלת יו"ט שני דחג השבועות, שביעי בסיון. ובהקדמה — שלכאורה אינו מובן כל ענינו של יו"ט שני דחג השבועות¹⁰:

בשאר הימים טובים — יו"ט שני הוא מצד "ספיקא דיומא". אבל בחג השבועות אין זה שייך כלל — שהרי היו"ט דשבועות אינו תלוי כלל ב"קביעא דירחא", אלא בקביעות היו"ט דפסח (שביום החמישים

16) המקור לזה — נתבאר בלקו"ש ועייג"כ רמב"ם ריש הל' חגיגה. (19) פרש"י ד"ה ביו"ט (חגיגה ז, ב).

17) ראה ברכות יא, א. (20) ראה רמב"ם שם. טורי אבן לחגיגה בתחלתה. ועוד. 18) שם יו"ד, סע"ב (במשנה).

שלאחר פסח חל חג השבועות), והרי עד חג השבועות הגיעו כבר שלוחי בי"ד דחודש ניסן לכל המקומות, והקביעות דחג הפסח — ובמילא גם הקביעות דחג השבועות — היתה ידועה לכל. והטעם שאעפ"כ ישנו יו"ט שני גם בחג השבועות — מבאר הרמב"ם²¹ שהוא "כדי שלא לחלוק במועדות".

ועפ"ז נמצא, שביו"ט שני דחג השבועות ישנה מעלה יתירה לגבי יו"ט שני שבשאר הימים-טובים:

בשאר הימים-טובים — היו"ט שני הוא מצד ספיקא דיומא, ונמצא שאין זו אלא קדושה של ספק,

[ואפילו בזמן הזה, ד"ידעינן בקביעה דירחא", והא ד"עבדינן תרי יומי" הוא משום "הזהרו במנהג אבותיכם בידיכם"²² — מ"מ גם עתה אין זו אלא קדושה של ספק בלבד, דמכיון שכל הענין דיו"ט שני הוא מצד "מנהג אבותיכם", הרי גם קדושתו היא באותו אופן כפי שהיתה בזמן אבותינו],

משא"כ בחג השבועות, שבו מלכתחילה הענין דיו"ט שני אינו מצד הספק, אלא תקנת חכמים לעשות יו"ט שני בחג השבועות "כדי שלא לחלוק במועדות" — הרי יש ביום זה קדושה ודאית²³ (אף שאינה אלא מדרבנן).

ד. והנה, גם בנוגע לקדושת יו"ט שני דחג השבועות, אם נאמר כפשוטו, שעיקר ענינו של יו"ט שני הוא בשאר המועדים, ובחג השבועות אין זה אלא מצד "שלא לחלוק במועדות" — עדיין אין זה מורה כ"כ על מעלת היום דשביעי בסיון, דאף שיו"ט שני דחג השבועות הוא בתורת ודאי, אבל סו"ס כל ענינו הוא מצד "שלא לחלוק" חג השבועות משאר המועדים;

אבל לאמיתו של דבר, יש מעלה ביו"ט שני דחג השבועות גם מצד עצמו.

וראי' לזה — מדברי המג"א²⁴ שמקשה "דהתורה ניתנה ביום נ"א לספירה, דהא יצאו ממצרים ביום ה' והתורה ניתנה בשבת" (דהיינו שכן

(21) הלי' קידוה"ח פ"ג הי"ב.

(22) ביצה ד, סע"ב. רמב"ם שם פ"ה ה"ה. לקו"ש ח"ד ע' 1030.

(23) שו"ת חת"ס או"ח סו"ס קמה. וראה

(24) או"ח ר"ס תצד.

הוא לכו"ע²⁵, הן לר' יוסי והן לרבנן²⁶, ובפרט ע"פ מ"ש המג"א לפנ"ז שלחומרא פסקינן כדעת ר' יוסי, שמתן-תורה הי' "בשבעה ביו"ט²⁷", ואיך יתאים הדבר עם זה שהיו"ט דחג השבועות הוא בששה בסיון, שהוא יום הנו"ן לספירה? ומתקן, "דבא לרמוז לנו יו"ט שני של גליות" (שיו"ט שני של גליות חל ביום נ"א לספירה).

ובהכרח לומר, שענינו של יו"ט שני דחג השבועות אינו רק מצד "שלא לחלוק במועדות", אלא יש בו גם ענין מצד עצמו, מצד המעלה דשביעי בסיון.

והיינו, דלא מיבעיא לרבי יוסי, שבוודאי ישנה מעלה ביום זה — שהרי לדעתו התורה ניתנה בשבעה בסיון, והרי היו"ט דחג השבועות קשור עם הענין דמתן-תורה, כפי שאנו אומרים בתפלה "זמן מתן תורתנו",

אלא אפילו אליבא דרבנן, שהלכה כמותם²⁸, שהתורה ניתנה בששה בסיון — הרי זהו לפי שקביעות החדשים היתה אז באופן שחודש אייר הי' מלא, ובמילא חל יום הנ"א לספירת העומר (יום הנ"ב ליציאת מצרים) בששה בסיון; אבל לפי הקביעות בזמן הזה, שחודש אייר הוא חסר — חל יום הנ"א לספירת העומר בשבעה בסיון. ונמצא, שגם לדעת רבנן הזמן דמתן-תורה (מצד ספירת העומר) הוא עתה בשבעה בסיון²⁹.

וזוהי מעלת ז' בסיון, ובגללה ישנו ענין מיוחד ביו"ט שני של שבועות, והענין ד"יום טבוח".

ה. והביאור וההוראה בזה:

ובהקדמה, דמה שניתנה תורה בז' בסיון (יום נ"א לעומר) — הוא לפי שמשו "הוסיף יום אחד מדעתו .. והסכים הקב"ה על ידו"³⁰.

והענין בזה:

תוכן הענין ד"הוסיף יום אחד מדעתו" — הו"ע תורה שבעל-פה, שהרי משה רבנו הי' ראשון למקבלי התורה שבעל-פה; וזה ש"הסכים הקב"ה על ידו" — הוא רמז לכללות הענין דתורה שבעל-פה, דהיינו שכבר בזמן מתן-תורה כבר הי' הענין דתושבע"פ.

ועפ"ז יש לפרש דברי המג"א "דבא לרמוז לנו יו"ט שני של

(28) ראה מג"א ואדה"ז שם.

(29) ראה בארוכה שו"ע אדה"ז שם.

(30) שבת פז, רע"א (הובא במג"א שם).

(25) ראה מחה"ש שם. שו"ע אדה"ז שם.

(26) שבת פז, ב ואילך.

(27) ראה לקו"ש שם הערה 24, שעיקר

הקושיא אינה אלא לר' יוסי.

גליות", שהכוונה בזה היא — שמכאן רמז לכל עניני תושבע"פ וגזירות חכמים, שבכללם הענין דיו"ט שני של גליות.

ועפ"ז יובן הטעם לכך ש"עשו ב"ה כדבריהם" של ב"ש, ועשו "יום טבוח" בשבעה בסיון, אף שהיו יכולים להקריב את הקרבנות בששה בסיון (כנ"ל ס"ב) — מצד מעלת יום זה (יום נ"א לעומר) שבו ניתנה תורה, ולהורות שבתשבע"פ ישנו אותו התוקף כמו בתורה שבכתב, לפי שניתנה בשעת מתן-תורה במה ש"הסכים הקב"ה על-ידו" של משה.

וזהו תוכן מעלתו של יו"ט שני דחג השבועות על יו"ט שני דשאר הימים-טובים — משום שזהו ענין תושבע"פ; יום א' דשבועות שייך לתושב"כ, ויום ב' דחג השבועות שייך לתושבע"פ, ושתייהן ניתנו בשעת מתן-תורה — "תורה אחת".

* * *

ו. כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה אנכי הוי' אלקיך.

* * *

ז. איתא³¹ במדרש³², שכאשר הקב"ה נתן לישראל את התורה, דרש ערבות, ואמרו ישראל "אבותינו ערבים בעדינו", "נביאינו ערבים בעדינו", אבל לא קבלו מהם, עד שאמרו ישראל: "בנינו ערבים בעדינו", והדבר הועיל, ובזכות הבנים נתן הקב"ה את התורה לכל ישראל, "למקטנם ועד גדולם"³³.

אומרים אנו "נותן התורה"³⁴, לשון הוה³⁵, כי מתן-תורה ישנו בכל יום ויום, ובמילא צריך בכל יום ליתן לבנים ללמוד תורה ולהנהיגם ע"פ תורה.

וכשם שכשמכניסים בפעם הראשונה ילד ל"חדר", עושים זאת בשמחה, כאמור לעיל³⁶, כך בכל יום, כששולחים את הילד ל"חדר" ללמוד, יש לעשות זאת בשמחה.

ואילך (תו"מ ח"ה ע' 253 ואילך).
 (33) לשון הכתוב — ירמי' לא, לג.
 (34) נוסח ברכת התורה (ברכות יא, ב).
 (35) ראה של"ה כה, א. לקו"ת תזריע כג, א. ובכ"מ.
 (36) ס"א.

(31) סעיף זה הוא המשך השיחה המוגהת דלעיל (הערה 1).
 (32) שהש"ר עה"פ (א, ד) משכני אחרין נרוצה. מדרש תהלים עה"פ (ח, ג) מפי עוללים ויונקים יסדת עוז (בשינוי לשון).
 וראה גם שיחת יום ב' דחה"ש תשי"ב ס"כ

אין מקום להרהר ("איבערצוטראַכטן") מה תהי' ה"תכלית", ומהיכן תהי' להילד, לכשיגדל, פרנסה³⁷.

יש לדעת, שכאשר שולחים את הילד ללמוד תורה, מקשרים אותו עם "חי העולמים"³⁸, ו"מאן דיהיב חיי יהיב מזוני"³⁹ — שיהי' לו גם עבור ההוצאה בגשמיות, "ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יכולה"⁴⁰, כל הברכות שהורים מאחלים לילדיהם.

וענין זה בא ע"י לימוד התורה דוקא, היינו, שכאשר ישנו הענין ד"אם בחקותי תלכו"⁴¹, ויהי' הענין ד"ראשית עריסותיכם"⁴² — מלשון עריסה⁴³ — "תרימו תרומה להוי"⁴⁴, ש"מיד שניעור משנתו"⁴⁵ אומר "מודה אני כו", אזי תהי' לילד הצלחה גם בגשמיות.

ולכן, כששולחים את הילד ללמוד, יש לעשות זאת בשמחה הכי גדולה, מתוך ידיעה שזוהי הדרך היחידה שתביא לו אושר, לא רק אושר ברוחניות, אלא גם אושר בגשמיות.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה שהילדים ינגנו את הניגונים שניגנו עמהם בל"ג בעומר. באמצע הניגון אמר: כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר², שבחג השבועות כל ישראל הם כמו ילדים ההולכים ל"חדר" ללמוד תורה⁴⁶, ולכן יכולים כולם להשתתף בהניגון].

* * *

ח. נזכר⁴⁷ לעיל (ס"ב) אודות מעלתו של אסרו-חג דחג השבועות לגבי אסרו-חג שבשאר ימים טובים — ששאר אסרו-חג אינם אלא מנהג, משא"כ אסרו-חג דחג השבועות הוא דין, מכיון שביום זה הי' "יום טבוח".

והנה, מעלה זו שבאסרו-חג דחג השבועות על שאר אסרו-חג — לכאורה אינה שייכת אלא בארץ-ישראל דוקא, שבה חל אסרו-חג ביום שאחר עצרת של תורה, שהוא "יום טבוח" שבו היו מקריבין עולת ראי'

37) ראה גם לעיל ע' 20 ואילך. ע' 76 קסה, א. ואילך. וש"נ. 44) שם, יט.

38) לשון חז"ל — ירושלמי ברכות פ"ב ה"ג. נוסח ברכות ברוך שאמר וישתבח. ועוד. 45) שו"ע אדה"ז או"ח מהדו"ב ס"א ס"ו. מהדו"ק ס"ה. סידור אדה"ז בתחלתו.

39) ע"פ לשון חז"ל — תענית ח, ב. 46) ראה ירושלמי תענית פ"ד ה"ה ובמפרשים שם. תוס' שבת קטז, רע"א. ועוד.

40) בחוקתי כו, ד. 47) תוכן הסעיף דלקמן (בקיצור) —

41) שם, ג. 42) שלח טו, כ. הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א ונדפס

43) ראה סה"מ קנטרסים ח"א קכח, א. בלקו"ש ח"ד שם הערה 26.

בזמן בית-המקדש; משא"כ בחוץ-לארץ, ששם חל אסרו-חג ביום השמיני בסיון, דהיינו שני ימים אחר עצרת של תורה — הרי ביום זה לא הקריבו הקרבנות דיו"ט, וא"כ, לכאורה, צריך יום זה להיות בשוה לאסרו-חג שבשאר המועדים?

ואין לומר שכשם שישנו הענין דיו"ט שני של גליות מצד ספיקא דיומא, כך ישנו גם הענין ד"יום טבוח" מצד ספיקא דיומא,

והיינו, שמכיון שמצד ספיקא דיומא לא היו יודעים בחו"ל מתי חל "יום טבוח", אם ב' בסיון או בח' בסיון — היו נוהגים בחו"ל קצת יו"ט גם ביום ח' סיון (שהוא ספק ז' סיון), שמא יום זה הוא (אסרו-חג ו) "יום טבוח" בארץ-ישראל,

שהרי בעצרת אין שייך ספיקא דיומא (כנ"ל ס"ג, שבכל המקומות ידעו כבר באיזה יום חל חג השבועות), ורק בכדי "שלא לחלוק במועדות" תיקנו יו"ט שני גם בעצרת, אבל אסרו-חג שאינו אלא בעצרת (מעיקר הדין) אין שייך בו "שלא לחלוק".

ועפ"ז צ"ע, שהרי מצינו שגם בחו"ל יש מעלה באסרו-חג השבועות לגבי אסרו-חג שבשאר המועדים.

ונקודת הביאור בזה — שמכיון שיו"ט שני דחג השבועות ה"ה ודאי (כנ"ל ס"ג), הרי הוא כעצרת ממש, ויום שלאחריו הוא "יום טבוח".

ט. והביאור בזה — בפנימיות הענינים:

איתא במדרש⁴⁸: "אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה .. הריני משמרת שני ימים טובים של גליות בחוצה לארץ, סבורה הייתי שאקבל שכר על שניהם ואיני מקבלת שכר אלא על אחד".

ומבואר הטעם לזה בקבלה ובחסידות⁴⁹, שאותה המשכה הנמשכת בארץ-ישראל ביום אחד, הרי בחוץ-לארץ, מצד ההגשמה, אי אפשר לקבל המשכה זו במשך יום אחד, אלא מקבלים אותה המשכה במשך שני ימים.

ולכן "איני מקבלת שכר אלא על אחד", כיון שביום השני לא נפעלת המשכה נוספת, אלא היא אותה ההמשכה שביום הראשון, אלא שקבלתה נמשכת שני ימים.

48) שהש"ר פ"א, ו (ה). וראה ירושלמי הובא בלקו"ת שמע"צ צב, ג. סהמ"צ להצ"צ עירובין ספ"ג.
49) ראה ספר אור נערב להרמ"ק ז"ל — ואילך.

ועפ"ז יובן גם ענין אסרו־חג דחג השבועות שישנו גם בחו"ל: כשם שבארץ־ישראל הנה לאחרי הראי' — "כדרך שבא לראות (דהיינו ראיית אלקות) כך בא לראות"⁵⁰ (דהיינו המשכת אלקות) — צ"ל הקרבת עולת ראי', שזהו"ע "יום טבוח" שלאחרי הראי'⁵¹, כמו"כ גם בחו"ל, ששם נמשך ענין הראי' שני ימים (כנ"ל), בא הענין דעולת ראי' ברוחניות לאחרי ענין הראי', דהיינו בשמיני בסיון.

י. ההוראה מהאמור — ובהקדמה:

יש מקום לחשוב, שכל עניני גזירות, גדרים וסייגים וכו', שייכים רק על דינים דאורייתא, אבל לא על ענינים שמדרבנן, דכיון שהענינים שמדרבנן הם עצמם גזירה, אין מקום לגזור "גזירה לגזירה"⁵². אבל האמת אינה כן, שהרי מצינו בכ"מ שרבנן גזרו ב' גזירות, ואעפ"כ אינן נחשבות "גזירה לגזירה", אלא "כולה חדא גזירה היא"⁵², ו"אין לדמות גזירות חכמים זו לזו"⁵³.

והטעם לזה — כיון שהענינים שמדרבנן אינם גדרים וסייגים לדאורייתא בלבד, שאז אין צורך להדר ולהוסיף עליהם גדרים, כיון שלא עבדינן גזירה לגזירה, אלא הענינים שמדרבנן עצמם הם חמורים כמו הענינים שמדאורייתא.

וכמ"ש הרמב"ם⁵⁴, ש"כל מה שאמרו חכמים לעשותו וכל מה שהזהירו ממנו כבר צווה משה רבינו בסיני שיצוונו לקיימו, והוא אמרו⁵⁵ על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה, והזהירנו מעבור בדבר מכל מה שתקנו או גזרו, ואמרו⁵⁵ לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל".

וכמדובר לעיל (ס"ה), שמיד בשעת מתן־תורה ניתנו כבר גם הענינים שמדרבנן, שהרי הקב"ה הסכים על ידו של משה, ונמצא, שהן הענינים שמדאורייתא והן הענינים שמדרבנן ניתנו כולם בבת אחת — מרועה אחד⁵⁶.

וזה שמצינו חילוקי דינים בין דאורייתא לדרבנן⁵⁷ — אין זה משום

53 (תורה ומנא (חולין קד, א). ועוד.
54 הקדמת סהמ"צ שורש א. וראה גם יד ריש הל' ממרים.
55 פ' שופטים יז, יא.
56 ראה תגיגה ג, ב.
57 ראה גם ת"מ ח"ח ע' 140. חיי"ד ע' 132 הערה 157.

50 חגיגה ב, א. וש"נ.
51 בזכרון אחדים: וזהו טעם נוסף לכך ש"עשו ב"ה כדבריהם" של ב"ש, להקריב הקרבנות באסרו־חג ולא ביר"ט עצמו — כי כן צ"ל לפי סדר ההמשכות, שעולת ראי' באה דוקא לאחרי ענין הראי' שביר"ט.
52 ביצה ג, רע"א. וש"נ.

שהדינים דרבנן הם חלשים יותר, אלא שכך הוא מצד התורה גופא, שבדאורייתא יהי' הדין כך ובדרבנן כך, וע"ד החילוקי דינים שמצינו בדאורייתא גופא לענין שכר ועונש וכיו"ב, אף ש"כולם ניתנו מרועה אחד". וכמו"כ הוא בגזירות דרבנן, שמרועה אחד ניתנו, כנ"ל שהקב"ה הסכים למשה.

ומזה מובן, שכשם שבדאורייתא שייך ענין של גדרים וסייגים — כן הוא גם בדרבנן, כיון שהם שוים בחומרתם. ובמקום שלא עשו סייג — אין זה משום שענין זה אינו בתוקף כ"כ ולכן אינו כדאי לעשות לו סייג, אלא ע"ד החילוקי דינים בדאורייתא גופא (כנ"ל), אבל הענין עצמו חמור הוא במאד; ובמקום שגזרו ועשו סייג גם לדרבנן — הרי גם סייג זה שהוא בבחינת "גזירה לגזירה" יש לו אותו התוקף כמו לדאורייתא, וכמארז"ל⁵⁸ "עשו משמרת למשמרתי", היינו שגם מן התורה יש מקום על "גזירה לגזירה".

יא. וזוהי ההוראה מהענין ד"אסרו-חג" שלאחר יו"ט שני:

יו"ט שני עצמו אינו אלא מדרבנן, וא"כ, הרי הענין ד"אסרו-חג" הוא לכאורה "גזירה לגזירה". ואעפ"כ, רואים אנו שגם בחו"ל תקנו אסרו-חג ליו"ט שני. ושתי הגזירות (יו"ט שני, ואסרו-חג ליו"ט שני) יש להן — ע"פ הרמב"ם הנ"ל — תוקף מדאורייתא.

וכנ"ל, שהענינים שמדרבנן אינם גזירות סתם, אלא הקב"ה מסכים על ידם — כדמוכח מהענין דיו"ט שני ואסרו-חג ליו"ט שני, שכן הוא סדר ההמשכה ברוחניות הענינים, שההארה דיו"ט נמשכת בחו"ל במשך שני ימים, ולאח"ז ישנו הענין ד"יום טבוח" ברוחניות. ומוכח שאין זה גדר וסייג בלבד, אלא שכן היא המציאות וסדר ההמשכה, ממש כמו בדינים דאורייתא.

וזהו גם המענה והתוקף שלא להתרשם מאלו הטוענים [הם אמנם טוענים מבחוק, אבל הטענה עלולה להידבק גם מבפנים]: עד כמה ("וויפל איז דער שיעור") צריכים לחדש חומרות וגזירות?! ... — הלוואי שיקיימו את כל הענינים האמורים בגמרא, בגאונים ובראשונים, עד לשולחן-ערוך, ולמה צריכים לקיים גם מנהג המובא ברמ"א, וכל החומרות שבדורות האחרונים עד לדורותינו אלה!?

והמענה לזה — שכל החומרות שקבעו רבנן, רבותינו שבכל דור

(58) מו"ק ה, סע"א. וש"נ.

ודור, יש להם תוקף של תורה, כי "כולם ניתנו מרועה אחד" (כנ"ל), וגם ענינים שהם "מנהג" בלבד, הרי "מנהג ישראל תורה הוא"⁵⁹, והעולם קיים על מנהג ישראל כמו על התורה עצמה.

וראי' לזה — מהענין ד"אסרו־חג" שלאחר יו"ט שני, שלכאורה הוא ע"ד "גזירה לגזירה", ובאמת זהו סדר ההמשכה, כנ"ל.

יב. יום אסרו־חג נקרא בירושלמי⁶⁰ בשם "ברי' דמועדא".

אסרו־חג הוא יום חול שמותר לעשות בו כל המלאכות. ביו"ט הותרה רק מלאכה לצורך אוכל נפש, משא"כ באסרו־חג שמותרות בו כל המלאכות. והקישור של היו"ט באסרו־חג מתבטא בכך ש"נוהגין להרבות קצת באכילה ושתי"⁶¹, שהוא ענין גשמי. אסרו־חג הוא ה"ממוצע" להמשיך את ההמשכה דיו"ט על ימות החול של כל השנה.

וזהו מש"נ על "אסרו־חג" — הן בשאר ימים טובים, שאינו אלא מנהג, ומרומז בכתוב⁶² "אסרו־חג בעבותים", והן בחג השבועות, שאז הוא דין דרבנן — "מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן"⁶³, שע"י קיום הענינים שמדרבנן, יחד עם מנהגי ישראל — ממזהרים וממשיכים את הגאולה השלימה בקרוב, "ושם נעשה .. ונקריב לפניך .. כמצות רצונך"⁶⁴.

* * *

יג. [ניגנו ניגון שמח, ואח"כ אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:]

איתא⁶⁵ בגמרא⁶⁶, ש"דוד מת בעצרת", דהיינו ששבועות הוא יום ההילולא של דוד המלך. בספר תבואות שור⁶⁷ ובנין אריאל⁶⁸ איתא,

59) ראה תוד"ה נפסל — מנחות כ, ב. שו"ע אדה"ז או"ח סו"ס קפ. סתל"ב סי"א. סתצ"ד סט"ז.

60) ע"ז פ"א ה"א.

61) רמ"א או"ח סתכ"ט ס"ב. שו"ע אדה"ז שם סי"ז.

62) תהלים קיח, כז. הובא בשו"ע אדה"ז שם.

63) סוכה מה, ריש ע"ב. הובא בשו"ע אדה"ז שם.

64) נוסח תפלת מוסף ליו"ט.

65) מכאן עד סוסט"ז — הוגה ע"י כ"ק

אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפס בלקו"ש ח"ב ע' 568 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מההנחה שנדפסה בבטאון חב"ד.

66) ראה ירושלמי (ביצה פ"ב ה"ד. חגיגה פ"ב ה"ג) הובא בתוד"ה אף עצרת (חגיגה יז, א).

67) בשמלה חדשה הובא בברכ"י או"ח סתצ"ד סקי"א. ובבכור שור הובא בשערי תשובה שם סק"ו.

68) ח"ב הנק' בית מועד — לחה"ש (מגילת רות) בתחלתו.

שמכיון ש"הקב"ה . . ממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום"⁶⁹, הרי מזה ראי' שדוד נולד בעצרת, דהיינו ששבועות הוא יום ההילולא ויום ההולדת של דוד.

על הפסוק⁷⁰ "בני אתה אני היום ילדתיך", איתא בזוהר⁷¹, שפסוק זה אמר דוד בשעה שנעשה בר-מצוה ונכנס לשנתו הי"ד. ואז אמר דוד, שהקב"ה "אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך", דהיינו שממדריגת "אני תפלה"⁷² נמשכה בו נשמה קדושה.

— נוסף לכך שבעת הברית-מילה נכנסת נפש האלקית, כפי שמביא אדמו"ר הזקן בתחלת שולחן-ערוך⁷³, אבל אין זה אלא המדריגה דנפש רוח ונשמה, ולאחר שעובד עבודתו כדבעי למהוי, אזי "זכה יתיר"⁷⁴, ובשעת הבר-מצוה נמשכות גם המדריגות דאצילות⁷⁵.

ולכן עשה ר' שמעון סעודה ושמחה גדולה בשעה שר' אלעזר ברי' נעשה בר-מצוה, שמחה כמו בחתונה. ובשעה ששאלוהו אודות טעם השמחה, השיב, שזהו לפי שר"א ברי' נעשה בר-מצוה, כדאיתא בזוהר חדש⁷⁶.

וע"פ הנ"ל, שבשבועות הוא יום ההולדת של דוד, נמצא, שפסוק זה אמר דוד המלך בשבועות.

יד. מכיון שהפסוק "בני אתה אני היום ילדתיך וגו'" הכניס דוד בתהלים, והרי תהלים אומרים כל ישראל, כל אחד כפי מעמדו ומצבו, ובפרט ע"פ התקנה שתיקן כ"ק מו"ח אדמו"ר⁷⁷, שכאו"א יאמר בכל יום את התהלים היומי כפי שנחלק לימי החודש, שתקנה זו היא דבר השווה לכל נפש, שאפילו אם אומרים גם שיעורי תהלים אחרים, צריכים לומר גם את התהלים היומי כפי שנחלק לימי החודש⁷⁸, וככל שנמשך הזמן ("וואַס ווייטער און ווייטער") מתפשטת התקנה יותר ויותר,

(76) בראשית (י"ד, ג) עה"פ (א, כד) תוצא הארץ נפש חי'. שם טו, ד.

(77) ראה בארוכה "קובץ מכתבים אודות גודל ערך אמירת תהלים" — נדפס בסו"ס תהלים אהל יוסף יצחק.

(78) וכפי שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר (אג"ק שלו ח"ג ע' תעג ואילך. וש"נ), שרבינו הזקן שוחרר ממאסרו כשאמר הפסוק (תהלים נה, יט) "פדה בשלום נפשי גוי", שזה בשיעור דיום השלישי בשבוע, ורבינו הזקן

(69) ר"ה יא, א. וש"נ.

(70) תהלים ב, ז.

(71) ח"ב צח, רע"א. ראה אור החמה פירוש הרח"ו שם. רשימות הצ"צ עה"פ (יהל אור ע' יא).

(72) תהלים קט, ד.

(73) או"ח — סוף מהדו"ב.

(74) זח"ב צד, ב.

(75) במהדורא שבבטאון חב"ד: נמשך גם ח"י. ובהערה: ראה אור החמה לזהר שם.

במילא הרי כל הענינים שדוד אמר בתהלים עבור כנסת ישראל, נמשכים בגילוי לכאו"א מישראל כפי מעמדו ומצבו, ובכלל זה גם ענין ותוכן הפסוק "בני אתה אני היום ילדתיך, שאל⁷⁹ ממני ואתנה גוים נחלתך ואחוזתך אפסי ארץ".

תוכן הפסוק הוא, שכל דבר שיבקשו מהקב"ה, ימלא לכאו"א מישראל כל משאלות לבבו.

טו. אודות דוד נאמר "דוד מלך ישראל חי וקיים"⁸⁰, וגם — "ועבדי דוד נשיא עליהם"⁸¹, דקאי על ימות המשיח. ובמילא שייך פסוק זה לשניהם, הן לדוד והן למשיח, והרי ביאת המשיח היא ממשאלות לבבו של כאו"א מישראל, ובמילא יש בכחו של כאו"א מישראל לפעול זאת.

ולפעול את מילוי הבקשה — יכולים ע"י לימוד התורה וקיום המצוות, ובכלל זה ע"י שמירת תקנת אמירת תהלים, לומר בכל יום אחרי התפלה את התהלים היומי כפי שנחלק לימי החודש.

— בלבוש⁸² איתא לומר תהלים קודם התפלה, אבל זהו ענין אחר, ולא התקנה שכאו"א מישראל צריך לומר אחרי התפלה את התהלים היומי כפי שנחלק לימי החודש⁸³. —

טז. בזוהר⁸⁴ איתא, שדוד נקרא "בדיחא דמלכא", לפי שפועל שמחה למעלה⁸⁵, שענין זה הוא תמיד, ובפרט ביום ההולדת ויום ההילולא שלו, הרי הוא ממשיך שמחה על כל השנה.

ולכן עתה יקבל כל אחד על עצמו מתוך שמחה⁸⁶ — להתחזק באמירת תהלים בכל יום כפי שנחלק לימות החודש, ולהודיע עד"ז לכל אלו שעדיין אינם יודעים עד"ז, ויהי זכות הרבים תלוי בו.

ואזי יקויים גם תוכן הסיפור שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר בשבועות

שיחת יום ב' דחה"ש תשי"ג סמ"ד (תו"מ ח"ח ס"ע 239 ואילך).

(84) ח"ב קז, א.

(85) שלכן נקרא גם בשם "תקף" — פיוט דהושענא רבה ד"ה למען תמים: "למען תקף כו", ובשער הכולל שם (פמ"ה ס"ז).

(86) עי"ז שימשיכו שמחה בגילוי בהמשך הניגון — "כנגן המנגן" (לשון הכתוב — מלכים-ב ג, טו).

אמר אז תהלים כפי שנחלק לימי השבוע, ואעפ"כ — סיפר הרבי — אמר גם את שיעור התהלים כפי שנחלק לימי החודש.

(79) תהלים ב, ח (המשך הכתוב דלעיל).

(80) ר"ה כה, א. זח"א קצב, ב.

(81) יחזקאל לו, כה (בשינוי קצת).

(82) לבוש התכלת ס"א ס"ט. נעתק

בתהלים אהל יוסף יצחק בתחלתו.

(83) ראה סה"ש תרפ"ז ע' 116. וראה גם

לפני עשרים שנה⁸⁷, שהראו לאחד מרבותינו נשיאינו בחזיון: "ויהי חתת אלקים על הערים"⁸⁸ — "חת"ת" ראשי תיבות: חומש, תהלים, תניא.

כאשר ילמדו בכל יום פרשה חומש עם רש"י, ביום ראשון עד שני, ביום שני עד שלישי וכו', ילמדו בכל יום את השיעור תניא כפי שנחלק לימות השנה על-ידי כ"ק מו"ח אדמו"ר, ויאמרו בכל יום אחרי התפלה את התהלים היומי כפי שנחלק לימי החודש,

יקויים הענין ד"ויהי חתת אלקים על הערים", ויהי "ויסעו"⁸⁸, שיסעו מתוך מנוחה לארץ ישראל בגאולה האמיתית והשלימה, כפי שאמר יעקב אבינו — במענה ל"נסעה ונלכה ונלכה לנגדך"⁸⁹ — "ואני אתנהלה גוי' עד אשר אבוא גוי"⁹⁰, כפי שאכן יקויים לעתיד היעוד "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו"⁹¹.

וע"י לימוד התורה וקיום המצוות, ובכלל זה שמירת התקנות הנ"ל, ימשיכו את משיח צדקנו למטה מעשרה טפחים, במהרה בימינו.

* * *

יז. כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר פעם בהתוועדות בחג השבועות⁹², אודות ראשי-השיבות שיום זה — חג השבועות — הוא חגם במיוחד. יאמרו איפוא ראשי-השיבות "לחיים"⁹³.

* * *

יח. בשעת מתן-תורה ניתנו בגלוי עשרת הדברות.

— בעשרת הדברות כלולה אמנם כל התורה כולה⁹⁴, ומטעם זה לא יהי' מתן-תורה עוד הפעם⁹⁵, כיון שבעשרת הדברות ניתן "כל מה

כאשר "ראשי-שיבה" אומר שיעור — עדיין צריכים לדעת אם הוא מכוון אל האמת... אבל בשעה שלומדים עם ילדים אל"ף-בי"ת — זהו "ראשי-שיבה" אמיתי! אמרו איפוא "לחיים".

94 ראה פרש"י משפטים כד, יב. תורה שלימה כרך טז מילואים ס"א ע' רה ואילך. וש"נ.

95 ראה שיחת יום ב' דחה"ש תשי"ד בסופה (תו"מ ח"יב ע' 43). וש"נ.

87 שיחת יום ב' דחה"ש תרצ"ו ס"ד (סה"ש תרצ"ו ע' 145). וש"נ.

88 וישלח לה, ה.

89 שם לג, יב.

90 שם, יד.

91 עובד' בסופו.

92 שיחת יום א' דחה"ש תש"ד ס"ב (סה"ש תש"ד ס"ע 127). ליל א' דחה"ש

תש"ה בסופה (סה"ש תש"ה ס"ע 103).

93 כ"ק אדמו"ר שליט"א פנה לא'

המסובים, מלמד דרדקי, ואמר לו:

שתלמיד ותיק עתיד לחדש⁹⁶; אבל ענין זה הי' בהעלם, ובגלוי היו רק עשרת הדברות.

עשרת הדברות הם ברובם דברים פשוטים, כמו "לא תרצח", "לא תגנוב". ולכאורה אינו מובן⁹⁷: מה ענינו של ה"שטורעם" הגדול שהי' בשעת מתן-תורה, בה בשעה שנאמרו דברים פשוטים?

אלא מכאן הוראה — דלא כדעת הטוענים ש"רחמנא לבא בעי"⁹⁸, ואין צורך בקיום המצוות, או די עכ"פ בקיום המצוות ברוחניות, אלא יש צורך בקיום המצוות בפועל ממש, בגשמיות כפשוטו.

יתרה מזו: לא די בכך שבהיותו בבית-הכנסת, בישיבה או בכיתו הפרטי, נוהג הוא כיהודי, אלא גם בלכתו ברחוב ובהתעסקו בעניני העולם — גם אז עליו לעשות מהעולם דירה להקב"ה, ובכל מקום שהולך צריך להיות ניכר בו שהולך כאן יהודי שחזור בתורה, ו"ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד"⁹⁹.

וזהו תוכן הגילוי דמתן-תורה, שהיו גילויים נעלים ביותר — אשר גם ע"פ נגלה מבוארים הגילויים הנעלים ביותר שהיו בשעת מתן-תורה, כמבואר ברמב"ם¹⁰⁰ שמה שקבלו ישראל תורת משה ונבואתו הוא מפני "מעמד הר סיני, שענינו ראו ולא זר ואזנינו שמעו ולא אחר האש וכו'" — דאף שמדובר בענינים פשוטים, מ"מ, בזה גופא הוא עיקר הכוונה, ובפרט בזמן ד"עקבתא דמשיחא", בחושך כפול ומכופל, כשנמצא בין אנשים שרודפים אחרי הענין ד"תרצח" — עליו לקרוא בקול גדול: "לא תרצח!" וכשנמצא בין אנשים שרודפים אחרי הענין ד"תגנוב" — עליו לקרוא בקול גדול: "לא תגנוב!"

וקולו ילך וישמע מכל ד' רוחות העולם, וכמו שהי' בשעת מתן-תורה שהדיבור נשמע מכל מקום¹⁰¹, דהיינו שהעבודה צריכה להיות כך שהעולם עצמו יכריז "אנכי הוי' אלקיך"¹⁰².

וכאמור, זהו טעם ה"שטורעם" הגדול שהי' בשעת מתן-תורה

99) ראה זח"ג עג, א.
100) הלי' יסוה"ת רפ"ח. וראה מצות ערות — להצ"צ — נדפס בס' דרך אמונה (סד, א ואילך).
101) ראה תנחומא שמות כה. שמו"ר פ"ה, ט. תקו"ז תכ"ב (סד, ב). תניא פל"ו.
102) יתרו כ, ב.

96) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. שמו"ר רפמ"ז. ועוד. הנסמן בלקו"ש ח"ט ע' 252.
97) ראה לקו"ת במדבר יב, ג. טו, סע"ג. ובכ"מ.
98) סנהדרין קו, ב ובפרש"י. זהר ח"ב קסב, ב. ח"ג רפא, ריש ע"ב.

בענינים פשוטים דוקא, כיון שזוהי תכלית כוונת העבודה. ובמתן-תורה ניתן הכח לזה שגם בזמן של חושך כפול ומכופל, שבו מתעסקים עם ענינים פשוטים, יהי נרגש עשרת הדברות. וגם בשעה שהולך ברחוב, "בלכתך בדרך"¹⁰³, יאיר הענין ד"נר מצוה ותורה אור"¹⁰⁴.

*

יט. לפני עשרים שנה סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁰⁵ אודות "תורה" מהבעש"ט, שעל ידה "לקח" את המגיד להיות תלמידו, ועל ידה "לקח" המגיד את אדמו"ר הזקן להיות תלמידו, וכאשר אדמו"ר הזקן עשה את אדמו"ר האמצעי ב"ציור" של "כללי", אמר לו תורה זו, באמרו: ע"י "תורה" זו קידש זקני את הרבי [כידוע¹⁰⁶ שאדמו"ר הזקן נהג לקרוא את הבעש"ט בשם "זקני" ("דער זיידע"), ואת המגיד בשם "הרבי"]. וה"קידושין" של זקני הם ענין של מתן-תורה, ו"תורה" זו היא הראשונה ששמעתי מהרבי:

"אלה מועדי הוי' מקראי קודש אשר תקראו אותם במועדם"¹⁰⁷. "מועדי הוי'" ענינם "מקראי קודש" האמורים בתורה, ש"אלפיים שנה קדמה תורה לעולם"¹⁰⁸, דהיינו ש"מועדי הוי'" המתינו אלפיים שנה על מתן-תורה ועל ישראל. "מקראי קודש" — שממשיכים קודש העליון¹⁰⁹. צריכים להמשיך את קודש העליון, "אשר תקראו אותם במועדם" — ע"י ההכנה שקודם המועד.

כ. ולכאורה, כל הענינים שב"תורה" זו הם ענינים פשוטים: "אלפיים שנה קדמה תורה לעולם" — הוא מאמר חז"ל שכולם יודעים אודותיו.

— מעשה בתלמיד ישיבה שלמד בגמרא ש"כולי עלמא מודו". יצא התלמיד לרחוב, וראה שה"עולם" אינו יודע דבר אודות כל השקלא וטריא... והחליט בדעתו, שמכיון שהגמרא אומרת ש"כולי עלמא מודו", הרי ודאי שכן הוא האמת, שהעולם כולו מודה בכך. וזה שהלה אינו יודע על כך, על-כרחך שאינו מציאות כלל! ... —

(107) אמור כג, ד.

(108) ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פ"ח, ב. תנחומא וישב ד. וש"נ. זח"ב מט, א. (109) ראה זח"ג צד, א. סידור (עם דא"ח) ריז, א. ועוד.

(103) ואתחנן ו, ז. עקב יא, יט.

(104) משלי ו, כג.

(105) שיחת חה"ש הנ"ל (סט"ז) ס"ב (סה"ש תרצ"ו ע' 144). וראה חתר שם טוב בהוספות סכ"ה. וש"נ.

(106) ראה סה"ש שם ע' 78 ואילך. וש"נ.

הענין שצריכים להמשיך קודש העליון — נמצא בזוהר¹⁰⁹ בשייכות להענין ד"קודש מלה בגרמי", והרי ידוע¹¹⁰ שהמגיד הי' מגדולי המקובלים עוד קודם שבא אל הבעש"ט.

הענין שיו"ט צריך הכנה — הרי זהו דבר פשוט, שהרי "ישראל (הם אלו) דקדשינהו לזמנים"¹¹¹.

וא"כ, מה חידש הבעש"ט בתורה זו, שבזה "לקח" את המגיד לתלמידו?

ומכאן ראי', שהחשיבות אינה כל-כך בתוכן הדברים ("וואַס מען זאָגט"), אלא באופן אמירתם ("ווי מען זאָגט").

וכפי שמצינו בשעת מתן-תורה, שאף שנאמרו דברים פשוטים (כנ"ל סי"ח), מ"מ, מצד אופן אמירת הדברים — כשהמקבל עומד "באימה וביראה וברתת ובזיע"¹¹², והאמירה היתה ע"י "וירד הוי' על הר סיני"¹¹³, שם הוי' שלמעלה משם אלקים — הרי כל ה"שטורעם" שהי' אינו מספיק עדיין... שהרי "על כל דיבור ודיבור פרחה נשמתן"¹¹⁴.

ועד"ז בעניננו — ה"תורה" שאמר הבעש"ט להמגיד: אף שתוכנה הוא ענינים פשוטים, הרי מצד אופן אמירתה — נעשית אמנם "דבר הפשוט", אבל באופן של פשיטות העצמות (כפי שהי' שגור בפי כ"ק מו"ח אדמו"ר¹¹⁵), דהיינו שהבעש"ט המשיך בדברים הפשוטים את פשיטות העצמות.

כא. והנה, מכיון שסיפור זה סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר, נשיא בישראל, שהוא רועה הממשיך אלקות בכל אחד מצאן מרעיתו¹¹⁶ — הרי "אף כי מי הוא זה ואיזהו אשר ערב לבו לגשת להשיג אפי' חלק אחד מני אלף ממדרגת אהבת רעיא מהימנא"¹¹⁷, ועד"ז "אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא"¹¹⁸, מ"מ, זוכה בכך כל אחד, לא מצד המקבל, כי אם, מצד המשפיע והנותן — ד"מן שמיא מנו לי"¹¹⁹ — שנותן בכאו"א מישראל את התוכן תורת הבעש"ט הנ"ל שנמסרה על ידו.

110) ראה בית רבי ח"א רפכ"ה. שם טוב בהוספת סקנ"ה ואילך. וש"נ.
 111) ברכות מט, א. (116) ראה תניא רפמ"ב.
 112) שם כב, א. וש"נ. (117) תניא פמ"ד (סג, א).
 113) יתרו יט, כ. (118) תקו"ז תס"ט (קיב, רע"א. קיד, רע"א).
 114) ראה שבת פח, ב. שמו"ר פכ"ט, ד. (119) לשון חז"ל — ברכות נח, סע"א. ועוד.
 115) סה"ש תש"ו ע' 3. וש"נ. וראה כתר וש"נ.
 116) ראה בית רבי ח"א רפכ"ה.
 117) ראה תניא רפמ"ב.
 118) שם כב, א. וש"נ.
 119) יתרו יט, כ.

ותוכן הענין:

התחלת התורה היא ש"מועדי הוי'" המתינו אלפיים שנה על מתן-תורה ועל ישראל.

כלומר: במשך כל זמן זה ממתינה התורה שתבוא שנת ה'תשט"ז, ואדם מישראל ילמד תורה, שע"י לימודו ממשיך אוא"ס בתורה, כמארז"ל¹²⁰ "כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו", וממשיך "אור חדש עליון יותר שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם"¹²¹.

ואף שנדמה לו שחוזר עוה"פ על ענינים פשוטים — הנה על כך ישנו פתגם מא' מרבתינו נשיאינו¹²², שמוטב ללמוד ענין אחד ארבעים ושנים פעמים מאשר ללמוד ארבעים ושנים ענינים זה אחר זה, ולכן היו מצווים לפעמים ללמוד ענין אחד מ' או ס' פעמים, והיינו שאף שענין זה נראה לו פשוט, שהרי הוא כבר בקי בו ויודעו והענין חדר בו כו', אעפ"כ מורים לו שימשיך ללמוד אותו ענין עוה"פ.

והטעם לזה — דכיון שהעולם הוא בריאה חדשה המתחדשת בכל רגע, והתחדשות העולם היא מצד העשרה מאמרות, הקשורים עם עשרת הדברות (כידוע¹²³ בענין "עשרה עשרה הכף בשקל הקודש"¹²⁴) — צריך גם האדם ללמוד תורה מחדש בכל רגע, ואף שכבר למד ענין זה, הרי "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים"¹²⁵, או "חדשים"¹²⁶ ממש. וע"י החידוש בעשרת הדברות — נעשה החידוש בהעשרה מאמרות.

וזהו הטעם לפסק המשנה¹²⁷ "כל השוכח דבר אחד כו'", וכפי שמאריך ביותר בשו"ע¹²⁸ בענין הזהירות משכחה, וש"צריך לחזור על כל אחד פעמים רבות מאד", כיון שבכל פעם הרי זה לימוד חדש והמשכה חדשה.

וזהו תוכן הענין ד"אלה מועדי הוי' .. אלפיים שנה קדמה תורה לעולם" — שהתורה ממתינה לישראל שילמדוה, ובכל פעם שלומד, אפילו דברים פשוטים, ואפילו כשחוזר עוה"פ על אותו ענין שכבר למד, אזי ממשיך בתורה "אור חדש .. שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם".

(120) ראה תדבאר רפ"ח. יל"ש איכה
 רמז תתרלד.
 (121) תניא אגה"ק סוסי"ד.
 (122) שיחת חה"ש הנ"ל סי"ז (סה"ש שם
 ע' 150). וראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח
 ס"ע קצח ואילך.
 (123) זח"ג יא, ב.
 (124) נשא ז, פו.
 (125) שו"ע אדה"ז או"ח סס"א ס"ב
 (וש"ג). ספרי ופרש"י ואתחנן ו, ו.
 (126) פרש"י יתרו יט, א. וראה גם פרש"י
 עקב יא, יג. תבוא כו, טז.
 (127) אבות פ"ג מ"ח.
 (128) הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב ה"ג ואילך.

והמשך התורה: "מקראי קודש", שממשיכים קודש העליון ("קודש מלה בגרמיי"), היינו, שהכוונה היא להמשיך את הקודש בחול. — המשכת אור אין-סוף בתורה בלבד, אינה התכלית, אלא התכלית היא להמשיך אור"ס גם בעניני חול.

כב. ולאחרי שמבאר תוכן העבודה, להמשיך אור בתורה ולהמשיך אור בעולם — מוסיף לבאר כיצד היא הדרך לבוא לזה: "אשר תקראו אותם במועד", ע"י ההכנה שקודם המועד, היינו, שתחלה צריכה להיות הכנה.

ומכאן מענה לאלו המתאוננים, שאף שלומד ומתפלל, ומתפלל בדביקות, מ"מ, אין זה "תופס" אותו ("עס נעמט אים ניט") — שזהו מפני שחסר אצלו ענין ההכנה.

והטעם לזה — כי התורה ענינה הוא עולם האצילות [ואף שמצינו¹²⁹ שמקרא הוא בעשי', הכוונה בזה היא שענינו המשכת אצילות בעשי'¹³⁰], ואי אפשר לדלג בבת-אחת ("געבן באַלד אַ שפרונג") מעניני אכילה ושתיה ושאר ענינים גשמיים — לעניני עולם האצילות.

יש אמנם לפעמים ענין של הוראת שעה, ועד"ז בענין התשובה שמועילה "בשעתא חדא וברגעא חדא"¹³¹; אבל הסדר הרגיל כפי שנקבע במתן-תורה הוא — שהכל צריך להיות בסדר והדרגה, ולכן צריכה העבודה להיות באופן ד"מעט מעט אגרשנו"¹³²: תחילה צריך להתפשט מגשמיותו ע"י ההכנה שקודם התפלה — טבילה במקוה טהרה, נתינת צדקה ולימוד פנימיות התורה¹³³.

[ולהעיר, שהמדובר לעיל בהמאמר¹³⁴ שצ"ל הענין דלימוד התורה קודם התפלה, הכוונה בזה היא ללימוד פנימיות התורה. והטעם לזה: כשם שבנגלה גופא קבעו ללמוד קודם התפלה פרק בסדר קדשים דוקא, ובסדר קדשים גופא דוקא פרק "איזהו מקומן"¹³⁵, לפי שאין בו מחלוקת¹³⁶ — כן הוא גם בכללות התורה, שהלימוד קודם התפלה הוא

(129) משפטים כג, ל.
 (133) ראה לקו"ת תבוא מג, סע"ב ואילך.
 (134) ד"ה אנכי ה"א פ"ד (לעיל ע' 312).
 (135) זבחים פ"ה.
 (136) שו"ע אדה"ז אור"ח ס"נ סוס"א.

(129) פ"ח שער הנהגת הלימוד. שער המצוות פ' ואתחנן. ועוד.
 (130) תניא פ"מ (נה, סע"ב) בהגהה.
 אגה"ק סכ"ו (קמד, א). ובכ"מ.
 (131) זח"א קטס, סע"א. וראה קידושין מט, ב.

בפנימיות התורה, אודותי' אומר משה רבינו בחלק "רעיא מהימנא" שבזוהר¹³⁷ "דלית תמן לא קשיא . . ולא מחלוקת".

וע"י הכנות אלו, "אשר תקראו אותם", נעשה אצלו "במועדם" — הענין ד"מקרא קודש", שממשיך בחי' "קודש מלה בגרמי", ועי"ז נעשה אצלו הענין ד"אלה מועדי הוי", שממשיך אור חדש בתורה ע"י לימוד התורה לאחור התפלה, ועי"ז שממשיך אור חדש בתורה, הרי הוא ממשיך אור זה גם בנפשו.

כג. זוהי כללות ההוראה מסיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר אודות תורת הבעש"ט הנ"ל:

"אלפיים שנה קדמה תורה לעולם", וממתינה לכאו"א מישראל בכל זמן שילמדנה, שע"ז ימשיך בתורה אור חדש; אלא שעדיין אין זו התכלית, אלא תכלית העבודה היא "מקראי קודש" — להמשיך בחי' "קודש מלה בגרמי" גם בעניני חול, שלזה נדרשת ההכנה ד"אשר תקראו אותם" קודם יו"ט.

וע"י ההכנה הראוי' — נעשה "ישראל דקדשינהו לזמנים", שפועלים קדושה ביום חול, שהרי יו"ט מצד עצמו הוא יום חול — דלא כשבת ש"מקדשא וקיימא"¹³⁸ — וישראל הם הממשיכים בו את הקדושה, ולאח"ז "ילכו מחיל אל חיל"¹³⁹, עד שבאים להמעמד ומצב ד"מנוחה לחיי העולמים"¹⁴⁰ — שזוהי המדרגה הב' שבזמן תחיית המתים, דהיינו שתחלה יהי' הענין ד"ילכו מחיל אל חיל", ולאח"ז תהי' "מנוחה לחיי העולמים"¹⁴¹.

וכיון שכל הגילויים דלעתיד תלויים במעשינו ועבודתנו במשך זמן הגלות¹⁴², הרי עבודת ההכנה לענין זה היא — הענין ד"אלה מועדי הוי", "אלפיים שנה קדמה תורה לעולם", ו"כל הקורא ושונה" ממשיך אור חדש בתורה ובנפשו, ו"מקראי קודש", שממשיך בחי' קודש בחול.

וכידוע הפתגם מאדמו"ר הזקן¹⁴³ עה"פ¹⁴⁴ "ועשית חג שבועות",

(141) ראה לקוטי הש"ס להאריז"ל ברכות שם. המשך תרס"ו ע' יב ואילך. תו"מ — הדרנים על הרמב"ם וש"ס ע' רצז ואילך. (142) תניא רפל"ז. (143) שיחת יום ב' דחה"ש תש"ז ס"ד (סה"ש תש"ז ע' 132). (144) פ' ראה טז, יו"ד.

(137) ח"ג קכד, ב. הובא ונתבאר בתניא אגה"ק סכ"ו. (138) ביצה יז, א. (139) תהלים פד, ח. וראה ברכות ומו"ק בסופן. (140) תמיד בסופה.

ש"שבועות" הוא מלשון "שבוע", דהיינו שצריך לעשות "חג" מעניני השבוע, כפי שנתבאר אשתקד בארוכה¹⁴⁵.

ומזה נמשך גם בגשמיות — דכשם שביו"ט ישנו הכל מן המוכן (דאף שמלאכה לצורך אוכל נפש מותרת ביו"ט, הרי טירחא יתירא אסור בו¹⁴⁶, ונמצא שביו"ט הכל מן המוכן), הרי כאשר עושה גם מעניני השבוע קודש, אזי תמיד הכל מן המוכן אצלו, וכמארז"ל¹⁴⁷ "כל העוסק בתורה נכסו מצליחין לו", הן ברוחניות והן בגשמיות.

*

כד. בעת¹⁴⁸ ההתוועדות דחג השבועות הנ"ל (ס"א)¹⁴⁹, אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר שיהי' לכל אחד שיעור גמרא בעיון. ומכיון שאמר זאת בשבועות, הרי מזה ראי' שענין הלימוד בעיון יש לו שייכות למתן-תורה. באמת¹⁵⁰ הנה ענין גודל הכרח הלימוד בעיון הוא פסק של משנה מפורשת¹⁵¹: "עשיר שהביא קרבן עני לא יצא", והרי סברא זו היא "בנין אב" גם בנוגע לענינים נוספים בתורה, ובפרט בנדוד"ד — ע"פ מחז"ל¹⁵² "אין עני אלא בדעת" ו"אין עשיר אלא בדעת".

מי שהוא "עשיר בדעת", ששייך ללמוד בעיון¹⁵³, ו"הביא קרבן עני", שלומד רק שטחיות הענין — "לא יצא", ובמילא חסר גם בענינים שצריך לפעול.

ובמיוחד: ישנו ענין זה בלימוד התורה שצריך להיות נפעל כמו ע"י הקרבת הקרבן¹⁵⁴, אבל כאשר "לא יצא", אזי לא נפעל הענין.

דבר" לקובץ "כינוס תורה" חוברת א'.
 (151) נגעים פי"ד מי"ב.
 (152) ראה נדרים מא, רע"א. כתובות סח, סע"א. זח"ג רעג, ריש ע"ב.
 (153) וגם לומד בפועל, כפתגם אדמו"ר הזקן (סה"ש תורת שלום ע' 190. וראה גם לעיל ריש ע' 237. וש"נ) שפירוש "למדן" הוא בדוגמת "גנב": כשם שגנב נקרא בשם זה לא בגלל יכלתו לגנוב, אלא דוקא מי שגונב בפועל — כך למדן אינו מי שיש באפשרותו ללמוד, ואילו ה"י לומד ה"י יודע, או מי שלמד פעם כו', אלא למדן הוא דוקא מי שלומד בפועל, ובמילא הרי הוא יודע כו' (מהנחה בלתי מוגה).
 (154) ראה מנחות בסופה.

(145) שיחת יום ב' דחה"ש סכ"ד ואילך (תו"מ חיי"ד ע' 128 ואילך).
 (146) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח סתק"י ס"ד ובקו"א סק"ג.
 (147) ע"ז יט, ב.
 (148) סעיפים כ"ד-ה — הוגהו ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידית), ונדפסו בלקו"ש ח"ב ע' 566 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.
 (149) שיחת יום א' דחה"ש תש"ה בתחלתה ובסופה (סה"ש תש"ה ריש ע' 104. ע' 107). יום ב' דחה"ש ס"א (שם ע' 110).
 (150) מכאן עד סוף הסעיף — הגי' כ"ק אדמו"ר שליט"א פעם נוספת, ונדפס ב"פתח

ולא רק שלא נפעל שלימות הענין שהתורה צריכה לפעול, אלא חסר בעצם הענין דלימוד התורה שלו:

הדין בלימוד התורה הוא, שאם רגע אחד הי' "אפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק" — הרי "כי דבר ה' בזה וגו'"¹⁵⁵, כדאיתא בגמרא¹⁵⁶ ומביאו אדמו"ר הזקן בפרק ראשון בתניא. ולא מועיל מה שיושב ולומד במשך כל הזמן, אלא כיון שאיבד רגע אחד שבו הי' "אפשר לו לעסוק בתורה", נקרא כבר בזה דבר השם.

וכשם שענין זה הוא בזמן (וכמות) — יש לומר שכן הוא גם בכחות הנפש (ואיכות):

אם אינו מנצל את כל הכחות שיש לו בתורה, אפילו אם הוא לומד במשך כל הזמן שברשותו, אבל ישנו כח אחד השייך לזה שלא ניצל בתורה — הרי מצד זה שאינו מנצל כח זה, הרי זה (בדקות¹⁵⁷) — ביטול תורה, ובדקות ישנו בענין זה סיום הפסוק הנ"ל, ר"ל.

כשלומדים תורה לגירסא, מנצלים אמנם את כח הדיבור, שזהו"ע נעלה ביותר, "למוציאיהם בפה"¹⁵⁸, מנצלים את חיצוניות המחשבה וחיצוניות השכל; אבל את כח ההסברה, כח ההעמקה וכח ההמצאה — שזהו חב"ד שבנפש — לא מנצלים, ובמילא הרי זה (בדקות) ענין של ביטול תורה¹⁵⁹.

שהרי מי הוא שלמד כאן — חצי אדם בלבד, ואילו חציו השני של האדם לא למד. יתירה מזו: איזה חצי אדם למד — החיצוני, ואילו החצי הפנימי לא למד כלל.

וזה תובעים מכאו"א, שצריך לשער כמה ביכלתו להשקיע עצמו ("זיך אַריינטאַן") בתורה, ובמדה זו עליו להתייגע. ואם אינו מתייגע בכל כחותיו, הרי אף שמתייגע, אבל כיון שנשארו אצלו כוחות, ובפרט אם הם כחות עיקריים, שאותם לא ניצל, לא יצא ידי חובתו¹⁶⁰.

155) שלח טו, לא.

156) סנהדרין צט, סע"א.

157) ולא ביטול תורה ממש, שהרי סו"ס לומד הוא, ולימודו נחשב לימוד התורה, ו"כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו", אלא שאעפ"כ בדקות זהו ענין של ביטול תורה (מהנחה בלתי מוגה).

158) עירובין נד, רע"א.

159) עיין ב"מ (לג, א) "גמרא אין לך כו". ובפוסקים שם. וע"פ הנ"ל (בפנים) יש

להוסיף ביאור במש"כ בשו"ת בית אפרים (חאו"ח סס"ח) בביאור מרז"ל (מגילה ג, א) "מבטלין ת"ת ובאין לשמוע מקרא מגילה", שהרי גם במקרא מגילה יש ענין ת"ת (וראה שו"ע אדה"ז סמ"ז סוס"ו סברא האחרונה). ואכ"מ (וראה גם תו"מ סה"מ כסלו ע' קפב בהערה).

160) ראה ר"ן פסחים פ"י מ"ה. בתויו"ט

שם.

ועוד ענין בזה: מצות ת"ת (תושבע"פ) — ההבנה היא לעיכובא¹⁶¹. אבל אם לומד שלא בעיון, הרי פשיטא שאינו יגע בכח ההבנה, ונכלל הוא בהסוג שעליו אמרו חז"ל¹⁶² "לא יגעת ומצאת אל תאמין".

יכולים להיות לו אפילו חושים טובים, ומה שאצל אחרים דרוש ריבוי זמן וביגיעה רבה, משיג הוא בזמן מועט ובנקל; אבל אם אינו מתייגע בזה בכל הכחות שלו, הרי זה "לא יגעת", ובמילא אי אפשר שיהי' "ומצאת"¹⁶³.

ולאו דוקא בתורה, אלא כן הוא בכל הענינים שצריך להתייגע בהם, כמו יראת שמים ואהבתו, שנאמר בזה לשון "יגעת"¹⁶⁴, וכן בקיום המצוות שצריך להתייגע בזה¹⁶⁵ — קליפה וסטרא אחרא נותנים בחנם, כמ"ש¹⁶⁶ "הדגה אשר נאכל במצרים חנם"¹⁶⁷, אבל בקדושה צריכים להתייגע — הרי בכל ענינים אלו צריך להתייגע בכל כחות נפשו, ואם לאו, הרי זה בכלל "לא יגעת ומצאת אל תאמין".

ולאידך גיסא, אם מתייגע כדבעי, הרי אפילו מי שיש לו חושים פשוטים, מ"מ, הואיל ומתייגע בזה, יש לו ההבטחה ש"יגעת — ומצאת", ועד לאופן של מציאה — שלא בערך היגיעה.

כה. ענין זה הוא גם מענה לאלו הטוענים: מה דורשים מהם שילמדו חסידות, בשעה שעדיין לא מילא כריסו בש"ס ופוסקים, והלואי שימלא חובתו ("זאָל ער ווערן פאַרטיק") בנגלה, ו"אינ¹⁶⁸ לנו עסק בנסתרות"!

— באמת, הרי נגלה דתורה ופנימיות התורה הם שניהם יחד "תורה אחת", שניתנה לכאו"א מישראל בשעת מתן-תורה, כמ"ש¹⁶⁹ "אנכי הוי' אלקיך", לשון יחיד¹⁶⁹, שהכל ניתן לכאו"א מישראל בפרט, כל חלקי התורה, פשט, רמז, דרוש וסוד. ולכן נפסק בהלכות תלמוד תורה¹⁷⁰ שכאו"א מישראל מחוייב ללמוד כל חלקי התורה.

והטענה שאינו יכול להבין "נסתר"¹⁷¹ — הרי צריכה להיות לו

161 שו"ע אדה"ז או"ח סי"ג סי"ב. ה' הצ"צ לתהלים שם (יהל אור ע' תקסו).
 ת"ת ספ"ב. 168 ראה חגיגה יג, א.
 162 מגילה ו, ריש ע"ב. 169 ראה יל"ש עה"פ (רמז רפו).
 163 ראה קונטרס ומעין מט"ז פ"ב. 170 לאדה"ז פ"א ה"ד.
 164 בביאור — קונטרס העבודה פ"ג. 171 ומה גם שקשה לו להתמודד
 165 זח"ב קכח, א. ("איספראווען זיך") אפילו עם לימוד הנגלה,
 166 בהעלותך יא, ה. ואיך יוכל להתמסר גם ללימוד הנסתר?
 167 ראה סידור (עם דא"ח) עה"פ (מהנחה בלתי מוגה).
 (תהלים קמו, ג) אל תבטחו בנדיביים. רשימות

קושיא גדולה עוד יותר: איך שייך הוא לתורה בכלל, הרי התורה היא חכמתו של הקב"ה, שהוא בלי גבול, ואיך יכול הוא, מוגבל, לתפוס בה? אלא התירוץ הוא, שהקב"ה נתן את התורה לישראל, באופן שיהי ביכולתם לקבלה, ובמילא שייך הוא לקבל גם "סתים דאורייתא", שהרי גם זה נתן הקב"ה לכאו"א מישראל. —

אבל האמת היא, שגליא הוא כלשון רז"ל¹⁷²: "גופי תורה" — הגוף תורה, ומקשר גליא דנשמה עם גליא דקוב"ה; אבל סתים דאורייתא, פנימיות התורה, שהיא, כלשון רז"ל, "נשמתא דאורייתא", כמבואר בזהר¹⁷³ — מקשר סתים דנשמה עם סתים דקוב"ה¹⁷⁴.

ובמילא, אם הוא לומד רק נגלה ללא חסידות — הרי לא ניצל את ה"סתים" דנשמה, שלא נתחבר עם התורה. והרי זה ע"ד הנ"ל, כמי שלומד רק לגירסא ולא בעיון.

מתי ישנו לימוד התורה האמיתי — כאשר כל האדם, חיצוניותו ופנימיותו, עסוקים וקשורים עם כל התורה, חיצוניות וגליא עם פנימיות וחסידות.

יש להתחיל ללמוד חסידות¹⁷⁵, אפילו אם בתחלה אינו מרגיש עדיין נועם ועריבות ("געשמאָק") בזה¹⁷⁶, וטוען "אין לנו עסק בנסתרות". וע"י לימוד זה יתוסף אצלו גם בגליא דתורה, וימשיך בלימודו אור אין סוף, סתים דהקב"ה, "קורא ושונה כנגדו".

ו"מה להלן" — כשם שבשעת מ"ת ראו עצמות א"ס ב"ה בתורה, "אף כאן", כך ימשיך עצמות א"ס ב"ה בתורתו בכל מקום ובכל זמן.

*

כו. סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁷⁷:

אדמו"ר האמצעי נהג בילדותו לשחק עם זקני החסידים. פעם ישבו

172) חגיגה י, א (במשנה). ועוד.

173) ח"ג קנב, א.

174) ראה לקו"ת ויקרא ה, ג. נצבים מו,

א. אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ע' קלה.

175) אם יתחיל מלימוד הנגלה — אפשר

שיזכה לבוא לידי סתים דאורייתא, ואפשר

שלא יזכה לבוא לידי כך; אבל כשיתחיל

מסתים דתורה, לימוד החסידות — בודאי

הרבר שע"ז יזכה במילא גם לגליא דתורה,

שהרי "יש בכלל מאתים מנה" (מהנחה בלתי

מוגה).

176) והיינו שילמד עכ"פ באופן ד"דחק

ונכנס", וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר שאמר

בהתוועדות חה"ש הנ"ל (סט"ז. סי"ט) סט"ז

(סה"ש שם ע' 150) שגם "דחק ונכנס" הוא

בגדר "נכנס" (מהנחה בלתי מוגה).

177) שיחת חה"ש תרצ"ד סי"ט (לקו"ד

ח"א קע, ב ואילך). יום ב' דחה"ש תש"ס ס"ג

(סה"ש תש"ה ע' 108).

אחדים מהם כשהם עצובים ופניהם נפולות ("שטאַרק אומעדיק און פאַר'חמור'עט"), ואמר על כך אדמו"ר האמצעי: "עצביהם כסף וזהב"¹⁷⁸ — העצבות שלהם באה מעניני "כסף וזהב". — לא מ"כסף וזהב" רוחניים, אהבה ויראה¹⁷⁹, אלא מ"כסף וזהב" כפשוטו... גם כאן ישנם היושבים באופן של "אומעדיק און פאַר'חמור'עט"... — וכפי שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר בהתוועדות הנ"ל¹⁰⁵, שתיבת "פאַר'חמור'עט" היא מלשון חומר.

כאשר נמצאים במצב כזה, צריכים לכל-הפחות להתבייש: יושבים כאן כמה מנינים מישראל, ואילו הם יושבים ביניהם "פאַר'חמור'עט"! ולכן, או שיישבו מתחת לשולחן, כך שאיש לא יראה אותם... וכמ"ש בתניא¹⁸⁰ "שלא יראני אדם", או, אם רצונם לשבת אצל השולחן — אל יהיו "פאַר'חמור'עט"!!!

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:) כיון שמדברים אודות ענין לא טוב — ינגנו עתה את הניגון "דרכך", והקב"ה יכפר על כל העוונות, החטאים והפשעים.

* * *

כז. כבר דובר פעם¹⁸¹, שמצד זה שנמצאים עתה בזמן של חושך כפול ומכופל, הרי ההנהגה עתה היא בב' קוים הפכיים: מצד אחד — "שמים חושך לאור ואור לחושך"¹⁸²; אבל לאידך גיסא — ההנהגה עתה היא באופן ד"בקעה בקעה התמלאי דינאי זהב"¹⁸³. כלומר: אם רק הולכים בדרך של הרחבה — אזי לא חסר ממון עבור שום ענין שביקדושה. ומה שלפעמים חסר — הרי זה מפני ש"סותמים" את הצינור (עיי"ז שהולכים בדרך של צמצום ולא בדרך של הרחבה), ובמילא אין להממון מהיכן ליכנס...

ומכיון שעתה לא חסר דבר וההנהגה היא בהרחבה — הרי גם ענינים שפעם נחשבו ל"מותרות", אפשר לנצלם עתה בקדושה, ומכיון שאפשר לנצל ענינים אלו לקדושה — הרי מובן שצריכים לנצלם לקדושה. והיינו, שיש ב' דרכים כיצד להתנהג עם עניני מותרות: א) להימנע מהם,

178) ראה תו"מ ח"ט ס"ע 125 ואילך.

178) תהלים קטו, ד.

ח"ב ע' 116 ואילך.

179) ראה תו"א ר"פ וישב. ובכ"מ.

182) ישע"ה, ח, כ.

180) פמ"א (נו, סע"א) — מברכות כח,

183) ב"ר פל"ה, ב. שמו"ר פנ"ב, ג.

ב.

ב) לנצלם לקדושה. ומוכן שהדרך הב' היא גם משתלמת יותר וגם קלה יותר.

כח. כלפי מה הדברים אמורים?

בעבר, ולא רק בעבר, אלא גם בשנים האחרונות — הי' הסדר, שהילדים היו לומדים ב"חדר" או בישיבה במשך כל היום, ורק פעמיים בשנה — לפני פסח ולפני ראש-השנה — הי' "בין הזמנים".

וגם זה הי' (לא מצד הילדים או מצד המלמדים, אלא) מצד נשי המלמדים ("די רבי'צנס") — שהיו צריכות לנקות את הבית לפחות ב' פעמים בשנה (ע"ד שמצינו¹⁸⁴ בנוגע לאבני המזבח, ש"מלבנים אותן פעמים בשנה"): פעם אחת — קודם הפסח, כדי לבער את החמץ, ובמילא היו מסירים בשעת מעשה גם את ה"קורי עכביש"... ועד"ז קודם ראש-השנה, ובמילא לא הי' מקום ללמוד בו.

ומהנהגה זו — גדלו ילדים בריאים ברוחניות ובריאים בגשמיות.

אבל עתה — ובפרט ב"אמריקא" — הסדר הוא באופן אחר:

כיון שהילדים "עייפים ויגעים" מהשעות האחדות שהם לומדים — ישנו "וויק-ענד", דהיינו שנוסעים מחוץ לעיר מיום ששי בשבוע עד יום ראשון בשבוע, ויש "מהדרים" כבר מיום חמישי בשבוע... — בנוגע לתוספת שבת ויו"ט מלפני' ומלאחרי', ישנו "שיעור"¹⁸⁵, אבל בענין זה אין שום "שיעור"!!!

סדר זה — הוא במשך כל השנה. ואם לא די בכך, הנה בבוא החורף, הזמן דימי החנוכה, ולהבדיל, ה"חגאות" שלהם — הרי כיון שבמשך השנה מתייגעים הילדים ב"יגיעה קשה ביותר" ("מורא'דיק שווער")... "מוכרחים" הם בתקופה זו לנוח מספר שבועות.

וכן הוא גם בזמן הקיץ, שגם אז צריכים לנוח מספר שבועות; אלא שבקיץ הרי זה לגמרי בלי הגבלות: לא רק "מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי"¹⁸⁶, אלא "למימני חודשי"... דהיינו, שמהרביעי ביולי ("דעם פערטן דזשולאיי") עד "לייבאָך דיי"י"¹⁸⁷ — צריכים לנסוע מחוץ לעיר!!!

ובמילא, גם כשחוזרים לעיר — הרי אי-אפשר להתיישב מיד

186) לשון חז"ל — ר"ה ה, א. וש"נ.

187) יום המציין את סיום חופשת ימי הקיץ בארצות-הברית.

184) מדות פ"ג מ"ד.

185) ראה טשווע (ואדה"ז) או"ח

הרס"א ס"ב (ס"ה).

ללמוד, שהרי עיפים עדיין מה"חופשה"... — ע"ד שמצינו בתענית¹⁸⁸ שאין מתענין "באחד בשבת כדי שלא יצאו ממנוחה ועונג ליגיעה ותענית" — ולכן בתקופה הראשונה מתנמנם הוא בשעת הלימוד וכו', שהרי זה עתה חזר מדרכו, ועדיין לא חזר למצבו הרגיל ("ער איז נאָך ניט געקומען צו זיך")...

ומ"הנהגה" כזו — רוצים לגדל "דור¹⁸⁹ ישרים יבורך"!

כט. והעצה לזה — יכולה להיות בשני אופנים:

עצה אחת — לבטל לגמרי את ה"קעמפ", כך שהילדים ישובו וילמדו במשך כל הזמן. אבל, כשרצו לפעול ענין זה, קמה התנגדות מצד ראשי-הישיבות, שהרי גם הם רוצים לנוח מעט, ונוסף לזה, הרי עבור זמן זה אין משלמים לו, ובמילא יש לו פיזור הנפש, ואינו יכול להכין את השיעור... כך שנוסף להתנגדות מצד התלמידים, ישנה התנגדות גם מצד המלמדים.

נמצאה, איפוא, עצה אחרת: מבחוץ — יהי' זה "קעמפ", אבל מבפנים — יהי' ישיבה. והיינו, שיהי' שם כל טוב בגשמיות, עם כל הענינים שישנם ב"קעמפס" אחרים, ויחד עם זאת, ילמדו שם כמו בישיבה, דהיינו שינצלו את המותרות גופא לקדושה.

ואדרבה, באופן זה ישנה מעלה גם על הלימודים בכל השנה — שהרי באותם שבועות אחדים פטורים התלמידים מללמוד "לימודי חול", וגם לא יהי' שם הענין ד"ידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן"¹⁹⁰ — האמהות המפנקות את הילדים שלא במקום... דבר שאיננו בריא עבור הילדים לא ברוחניות ולא בגשמיות.

ומכיון שה"קעמפ" נמצא מחוץ לעיר, שאין שם החסרון של "ישיבת כרכים"¹⁹¹, והילדים אינם בביתם, וגם אינם צריכים ללמוד לימודי חול — הרי במשך שבועות אחדים יפעלו מה שפועלים במשך חדשים אחדים בישיבה שבעיר¹⁹².

ונמצא, שע"י שינצלו את ענין ה"קעמפ" לקדושה — יהי' זה (לא רק כמו בכל השנה, אלא) באופן ד"כפלים לתושי"¹⁹³.

צריכים רק להבטיח, שהמלמדים שיהיו שם עם הילדים לא ייגררו

(188) רפ"ד (כו, א).
 (189) תהלים קיב, ב.
 (190) איכה ד, יו"ד.
 (191) כתובות קי, ריש ע"ב.
 (192) ראה גם מכתב ב' תמוז שנה זו
 (אג"ק ח"ג ע' רכט).
 (193) איוב יא, ו.

אחרי הילדים — כפי שישנו הפתגם ברוסיה "סטאָרי קאַק מאַלי" (הזקן כמו הצעיר) — שאז, לא זו בלבד שלא ישפיעו על הילדים, אלא אדרבה — גם הם עצמם יתהלכו כשהם לבושים כמו ה"כהנים"... במכנסים "ממתנים ועד ירכים"¹⁹⁴, וישחקו ב"כדור"!!! ולכן, צריכים להבטיח שמבפנים — תהי' זו ישיבה.

ואין זה בסתירה לכל הענינים הגשמיים שצריכים להיות בה"קעמפ". אדרבה — יהי' שם כל טוב גשמי, "חלב ישראל", אבל, חלב שמן; בשר כשר, אבל, בשר טרי, שהוא בריא יותר בגשמיות, יחד עם כל שאר המעלות בגשמיות; אלא, שענין זה גופא ינצלו לקדושה, כמ"ש¹⁹⁵ "כל חלב להוי", ובזה יחנכו וידריכו את הילדים בלימוד התורה, ויראת שמים על-פי דרכי החסידות,

ועד שיפעלו, שכשהילדים יחזרו לביתם — יהפכו גם את בתיהם, שגם הם יהיו כדבעי.

ל. וע"פ¹⁹⁶ מ"ש בזהר¹⁹⁷ שישנם ג"ן סדרי אורייתא (אף שבפועל ישנם חמשים וארבע פרשיות¹⁹⁸), ולכאו"א מישראל יש אות בתורה¹⁹⁹ — ניתן לה"קעמפ" השם "גן ישראל".

יתן השי"ת שיהי' ה"קעמפ" בהצלחה בגשמיות וברוחניות, כך, שכאשר הילדים ישובו לביתם, יוכלו מנהלי "קעמפ גן ישראל" לומר "ראו גידולים שגדלנו", ובמילא יבקשו ההורים גם בשנה הבאה שיכניסו את ילדיהם לה"קעמפ".

ומובן, שכל מי שיכול לסייע בכך — בודאי יסייע, ואין זה ענין של ביטול תורה, אלא אדרבה — ענין של חיזוק התורה, ו"לאפשא לה"²⁰⁰.

וכיון שבשנה זו מתקיים ה"קעמפ" בפעם הראשונה, זקוק הוא לברכה יתירה — יתן השי"ת שתהי' הצלחה למעלה מדרך הטבע, ומשנה לשנה יצליח עוד יותר ועוד יותר, "עד כי יבא שילה"²⁰¹ משיח, ואז יקחו את כל ה"קעמפ" — השדה, הבית-הכנסת, המשק,

(194) תצוה כח, מב.

(195) ויקרא ג, טז.

(196) ברשימת ההנחה דסעיף זה

(באידיש) תיקן כ"ק אדמו"ר שליט"א איזה

תיקונים (החז"ר).²

(197) ח"א קד, ב (במהנ"ע). והנסמן

בנצו"ז שם.

(198) ראה נצו"ז שם. וש"נ.

(199) "היום יום" יג אדר שני. וראה סה"מ

תרפ"ט ע' 69. וש"נ.

(200) זח"א יב, ב. הובא בתו"א מקץ לט,

ד.

(201) ויחי מט, יו"ד.

להבדיל, עם ה"אגם" ("לייק") — לארץ ישראל²⁰² ת"ו ע"י משיח צדקנו במהרה בימינו.

*

לא. בין התנאים והדרכים לקבלת התורה, איתא במדרש²⁰³ עה"פ²⁰⁴ "כה תאמר לבית יעקב ותגד לבני ישראל": "כה תאמר לבית יעקב — אלו הנשים, ותגד לבני ישראל — אלו האנשים"²⁰⁵.

והיינו, שאמר הקב"ה למשה רבינו, שכדי שיהי' לתורה קיום, יש להקדים תחלה את האמירה ל"בית יעקב — אלו הנשים", ואף שאמירה זו היא "בלשון רכה"²⁰⁶, הרי דוקא עי"ז נעשה "ותגד לבני ישראל — אלו האנשים", "דברים הקשין כגידין"²⁰⁷.

והטעם לזה — כיון ש"תאמר — בלשון רכה" אין פירושו שיש לומר לנשים תוכן אחר, אלא רק אופן האמירה הוא "בלשון רכה", ואילו תוכן הדברים הנאמרים — הוא אותו התוכן שאומרים לאנשים. ולכן, ע"י הקדמת האמירה "בלשון רכה", אפשר להיות לאח"ז "ותגד לבני ישראל", "דברים הקשים כגידין".

וכיון שהתורה מתחדשת באופן תמידי, כפי שאנו אומרים³⁴ "נותן התורה", לשון הוה³⁵, ובפרט בחג השבועות, "זמן מתן תורתנו" — הרי כן הוא גם במתן-תורה שבכל יום, שההליכה למתן-תורה צריכה להיות בסדר זה: תחלה — "כה תאמר לבית יעקב", ואח"כ — "ותגד לבני ישראל". ואז מובטחים אנו שיהי' לתורה קיום, כיון שהנהגתו של כל הבית תלוי' באשה היהודי', עקרת הבית.

וכשם שהקושי בכל ענין הוא רק בפעם הראשונה, ואילו לאחר זמן מתנהלים הדברים בקלות יותר — כן הוא גם בעניננו: מכיון שבשעת מתן-תורה נקבעה כבר הדרך ד"כה תאמר לבית יעקב" ועל ידן "ותגד לבני ישראל" — הרי עתה נעשית כבר דרך קלה.

לב. הדרך לפעול את הענין ד"כה תאמר לבית יעקב" — היא בהתאם לדברי הגמרא²⁰⁸ "כינוס . . לצדיקים הנאה להן והנאה לעולם":

דאשתקד סכ"ח (תו"מ חי"ד ע' 132). וש"ג.
206) מכילתא ופרש"י שם. וראה ספרי ופרש"י בהעלותך יב, א. ועוד.
207) פרש"י שם.
208) סנהדרין עא, סע"ב (במשנה).

202) ראה מגילה כט, א.
203) מכילתא ופרש"י יתרו יט, ג. שמו"ר פכ"ח, ב.
204) יתרו שם.
205) ראה גם שיחת יום ב' דחה"ש

"צדיקים" — הם אלו המקיימים מצוות, דכיון שהמצוות נקראות בשם "צדקה", הרי אלו המקיימים מצוות, נקראים בשם "צדיקים"²⁰⁹. ונמצא, שכאשר ישנו כינוס של יהודים המקיימים מצוות — על כך אומרת הגמרא שכינוס זה הוא "הנאה להם והנאה לעולם".

וזהו הטעם ליסוד "אגודת נשי ובנות חב"ד" — כדי לפעול עי"ז את הענין ד"כה תאמר לבית יעקב", שפועל חיזוק וקיום גם בהענין ד"ותגד לבני ישראל" (כנ"ל).

— ישנם הסבורים ש"אגודת נשי ובנות חב"ד" היא דבר חדש שלא הי' מעולם. הן אמת — טוענים הם — שאין זה מפריע להם שזהו ענין חדש, שהרי "אמריקא" כולה היא דרך חדשה, ולכן מובן שמנהיגים כאן ענינים חדשים; אבל עיקר טענתם היא — מה נפעל על-ידי הקמת אגודה זו, ולשם מה זקוקים לזה?

אבל האמת היא, שראינו כבר בכמה דורות שלפנינו, שקיומם של בני" תלוי בנשי ישראל. אפילו בדור המדבר, שהי' "דור דעה"²¹⁰ — גם אז בא גואל הדור "בשכר נשים צדקניות"²¹¹, ולאידך גיסא, כשהנהגת הנשים לא היתה כדבעי — קלקלו גם אחרים, כפי שמצינו בקרח²¹², ולאידך גיסא, בנוגע לאון בן-פלת מצינו²¹² ש"חכמת נשים בנתה ביתה"²¹³.

ונמצא, שאין זה כלל דבר חדש, אלא כך ראינו בכל דור ודור, שכל הענינים תלויים בהנהגתן של הנשים. וכאמור לעיל, שכאשר חסר הענין ד"כה תאמר לבית יעקב" — אין קיום גם להענין ד"ותגד לבני ישראל", ולאידך גיסא, כאשר ישנו הענין ד"כה תאמר לבית יעקב" — הרי זה מוסף חיזוק בהענין ד"ותגד לבני ישראל".

ועפ"ז מובן הצורך בקיומה של "אגודת נשי ובנות חב"ד", כיון שע"י ה"נשים צדקניות" נעשים הענינים ב"כפלים לתושי", וע"ד מארז"ל²¹⁴ "אין טפה יורדת מלמעלה שאין עולין כנגדה טפיים".

לג. אמנם, יש להבטיח שדבר זה לא יתבזז על ענינים צדדיים, דכיון שאיתא בגמרא²¹⁵ ש"נשים דברניות הן", ועד"ז עסקניות הן ושאר

(212) סנהדרין קי, א.

(213) משלי יד, א.

(214) זח"ג רמז, ב (ברע"מ). וראה תענית

כה, ב. ב"ר פי"ג, יג.

(215) ברכות מח, ב.

(209) ראה לקו"ת מסעי צא, א. שה"ש טז,

רע"ג. ובכ"מ.

(210) ראה ויק"ר פ"ט, א. במדב"ר פי"ט,

ג. וש"נ.

(211) סוטה יא, ריש ע"ב.

מעלות²¹⁶ — יתכן שינוצל הדבר עבור ענינים צדדיים. ובפרט שכל הענין הוא דבר חדש (בעיני הרואים, אף שבאמת הרי זה דבר ישן, מזמן מתן-תורה, כנ"ל).

ולכן יש להבטיח שע"י "נשי ובנות חב"ד" יבואו לידי פועל ענינים של תורה באופן של חביבות לנשים, שע"י זה יהיו הענינים ב"כפלים לתושי", כנ"ל.

ובפרט שדור זה, "דרא דמשיחא"²¹⁷, הוא גלגול של דור המדבר²¹⁸, ולכן, כשם שבזמן דור המדבר לא נתנו הנשים נזמיהן למעשה העגל²¹⁹, ואילו למעשה המשכן נתנו²²⁰ (משא"כ האנשים — "נתבעין לעגל ונותנין, נתבעין למשכן ונותנין"²²¹) — כן הוא גם עתה, שהאשה היהודי, עקרת הבית, תבנה את ביתה על-פי תורה ("חכמת נשים בנתה ביתה"), ובית זה יהי' הכנה לבית-המקדש השלישי, שהוא כבר "בנוי ומשוכלל" למעלה²²², וצריכים רק להמשיכו למטה,

ועינינו תחזינה בשוב ה' שבות ציון, ו"נעשה לפניך .. כמצות רצונך"⁶⁴, במהרה בימינו.

* * *

לד. (כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "צמאה לך נפשי" ו"אבינו מלכנו", ואח"כ אמר:)

איתא²²³ בתורת כהנים²²⁴, שאם יש לאדם נחלה אל ימכרנה, וכל-שכן בארץ ישראל.

— באמת יש לכאו"א מישראל נחלה בארץ-ישראל מזמן אברהם אבינו ואילך. וכמדובר פעם²²⁵ בענין ה"ארבע מאות שקל כסף"²²⁶ שנתן אברהם אבינו לעפרון, דאיתא בספר "פענח רזא"²²⁷, שלפי חשבון "זרע

216) ראה גם מכתב כ"ב אייר שנה זו (אג"ק חיי"ג ריש ע' צז).

217) לשון התיב"ע ס"פ בשלח.

218) שער הגלגולים הקדמה כ. ל"ת וסה"ל להאריז"ל שמות ג, ד.

219) במדב"ר פכ"א, יו"ד. פדר"א פמ"ה. ועוד.

220) ראה ויקהל כה, לב ובפרש"י.

221) ירושלמי שקלים פ"א ה"א.

222) ראה פרש"י ותוס' סוכה מא, סע"א.

ועוד.

223) מכאן עד סוסל"ט — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידית), ונרפס בהוספות ללקו"ש חיי"ב ע' 257 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

224) בהר כה, כה. וראה ג"כ רמב"ם ה' דעות פ"ה הי"ב.

225) שיחת ש"פ חיי שרה שנה זו סיי"ט (תו"מ חט"ו ע' 234).

226) חיי שרה כג, טז.

227) לרבינו יצחק בר' יהודה הלוי ז"ל.

— עה"פ.

חומר שעורים בחמישים שקל כסף²²⁸, יש לכל אחד מששים ריבוא בני"א אמה על אמה בארץ ישראל.

וזהו ג"כ הטעם שכא"א מישראל יכול לכתוב פרוזבול, כיון שיש לו אמה על אמה בארץ ישראל²²⁹. —

אבל כאן המדובר הוא אודות מי שיש לו נחלה פרטית בארץ ישראל, שצריך להשתדל להחזיק בה בכל כחותיו. וכיון שהתורה פוסקת כן, הרי זו ראי' שאפשר לפעול זאת, וכשהולכים בתוקף מתבטלים כל ההעלמות והסתרים.

וההעלמות והסתרים שכבר ישנם — הרי איתא בכתבי האריז"ל²³⁰ על הפסוק²³¹ "יתן למכהו לחי ישבע בחרפה", שבזה שיתן לחי למכהו, יוצא ידי חובתו בחרפה זו לבדה, ו"יחסוך" את הענינים הבלתי-רצויים ד"מכהו".

ואם כן הוא בכל הענינים — מכל-שכן כשמדובר אודות "ארץ אשר .. עיני הוי' אלקיך בה"²³², שמספיקה החרפה, וכשילכו בתוקף, יוסיפו להחזיק בנחלה שיש להם בארץ-ישראל.

ואף שכבר דובר בזה כמה פעמים²³³, שמצד זה שארץ-ישראל היא "פלטין של מלך"²³⁴, יש לחשוב אם יש לו "ויזה" מהקב"ה להכנס לשם, כיון שהישיבה בארץ-ישראל היא אחריות גדולה,

וגם בפשטות הרי ישנם בארץ-ישראל כמה חיובים שאינם בחו"ל, ולכן איתא בתשב"ץ²³⁵ שאם אינו בטוח בעצמו שיוכל להישמר במצוות אלו, אל ייסע לארץ-ישראל²³⁶ —

חיובים נוספים אחדים יש להימנע מלנסוע לארץ ישראל? וכי בחו"ל אין יצר הרע? אך הביאור בזה — שמלבד החיובים הנוספים שבארץ-ישראל, הרי גם המנגד הוא חזק יותר, דמכיון שזהו "פלטין של מלך", אזי היצה"ר הוא בתוקף יותר, ולאידך גיסא, כל ענין נוגע ביותר, וגם דבר קל ("א קלייניקייט") לחטא חמור יחשב, כיון שזהו בפני המלך.

ולכן, כשהאדם נמצא בחו"ל, הנה בכל מקום שבו נמצא ע"פ השגחה פרטית, נותנים לו כחות מלמעלה להתגבר על היצר הרע, ו"לפום גמלא שיחנא" (כתובות סז, רע"א. וש"נ); משא"כ כשנוסע לארץ-ישראל

(228) בחוקותיו כו, טז.
 (229) ראה לקו"ש ח"כ ע' 309. סה"ש תשמ"ט ח"ב ע' 442. וש"נ.
 (230) ל"ת עה"פ.
 (231) איכה ג, ל.
 (232) עקב יא, יב.
 (233) ראה תו"מ חט"ו ע' 111. וש"נ.
 וראה גם מכתב י"ט סיון שנה זו (אג"ק חי"ג ע' קצג).
 (234) ראה במדב"ר פי"ט, ג. תשב"ץ שבערה הבאה.
 (235) קטן — סתקנ"ט.
 (236) ובהקדמה — שלכאורה דברי התשב"ץ אינם מובנים: וכי מפני אותם

הרי כל זה הוא בנוגע לענינים חדשים, אבל כאשר מדובר בענינים שקיימים כבר, ובאופן שאינם מנגדים לתורה ומצוות — הרי בודאי שיש לחזקם בכל מיני השתדלות שע"פ תורה.

לה. כ"ק מו"ח אדמו"ר יסד בארץ ישראל כפר חסידי חב"ד. והרי "דברי צדיקים קיימים לעד"²³⁷, ומכ"ש מעשה צדיקים. ומאז יש להם לחסידי חב"ד כפר נחלה באה"ק ת"ו.

לא צריכים להתפעל משום נסיונות, גדולים או קטנים, ובפרט מהנסיון היותר אחרון²³⁸.

ישנם כאלה שרוצים לבאר זאת בענין של "בקרובי אקדש"²³⁹, אבל באמת אין זה ביאור²⁴⁰, וכפי שכתוב שם גופא "וידום אהרן"²³⁹. ההבנה ד"בקרובי אקדש" — גם זה אין יודעים, ולהסביר ענין אחד הבלתי-מובן ע"י עוד ענין הבלתי-מובן²⁴¹ — הרי זה "תנחומין של הבל"²⁴². "וידום אהרן"²⁴³.

בודאי שאסור להרהר אחרי מדותיו של הקב"ה²⁴⁴, אבל אין פירוש הדבר שהענין עצמו מובן בשכל. לעת-עתה לא מצאתי ביאור על זה, אבל ודאי הדבר, שמזה יהי' — "כפלים לתושי".

ועד — שיבינו גם בשכל האנושי, ש"אודך הוי' כי אנפת ביי"²⁴⁵, שה"אודך" יהי' על ה"אנפת" גופא, משום שיראו גם בעיני בשר שזוהו טוב הנראה והנגלה.

זאת ועוד: כאשר מצדיקים דין שמים בטענה ש"בקרובי אקדש" — הרי כשם שמכל ענין שאינו כדבעי בדקות, נמשך מזה בלעומת-זה באופן חומרי, כן הוא בענינינו, שמזה באה הטענה של אינם יהודים, שהם יצאו מעלמא דשיקרא (מהנחה בלתי מוגה). (241) ובלבד שבינתיים אמר את ה"פשטיל" שלו... (מהנחה בלתי מוגה).

(242) לשון חז"ל — ב"ב טז, ב.

(243) ראה גם מכתב כ"ב סיון שנה זו (אג"ק חיי"ג ריש ע' רה); כ"ו סיון (שם חכ"א ע' שמז); ד' תמוז (שם חיי"ג ס"ע רלט ואילך).

(244) ראה סנהדרין קיא, א. פרש"י ס"פ שמות.

(245) ישעי' יב, א.

בבחירתו החפשית וע"פ דעת עצמו — אזי עליו לעשות חשבון צדק בנפשו ("גוט אויסרעכענען"), כי שם אינו יכול להיות בטוח בהנתינת-כח מלמעלה (הן בנוגע להחייבים הנוספים שבא"י, והן בנוגע להתגברות על היצר הרע המנגד ביותר בגלל היותה פלטיין של מלך), שהרי נסיעתו לשם היא בבחירתו החפשית (מהנחה בלתי מוגה). (237) ראה אג"ק אדמו"ר מוהריי"צ ח"ג ע' תקעו. ח"ד ע' שלט. ח"י ע' קמו. חיי"א ע' שכט.

(238) ראה גם לעיל ע' 289. וש"נ.

(239) שמיני יו"ד, ג.

(240) ואלו המבארים כן — לא בדעת ידברו.

לו. בהנוגע לפועל²⁴⁶:

מאחר שצריך להיות "כפלים לתושי", הנה גם אלה הנמצאים כאן בחו"ל ישתתפו בהחזקת הכפר-חב"ד. ואלה שעד עתה גם-כן השתתפו — יגבירו השתתפותם מעתה ביתר שאת.

והשתתפות זו צריכה להיות לא רק בממונו, אלא גם בגופו ובנשמתו. ועל דרך שאמר פעם כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁴⁷ בנוגע לבנ"י הנמצאים ברוסיה, שעל-ידי החזקת התורה של היהודים הנמצאים במדינות החופש, על-ידי זה יהי' חיזוק גם ליהודים הנמצאים ברוסיה.

ובמילא צריכים להשתתף גם בגופו ובנשמתו, שיוסיפו כאן בלימוד התורה, ובפרט בלימוד פנימיות התורה, ובקיום המצוות בהידור, שזה יהי' סיוע גם להם.

כי הרי "כל ישראל אחים ממש" הם, כמבואר בתניא²⁴⁸, "ואב אחד לכולנה", ועאכו"כ שמאוחדים כולנו יחד ע"י הלימוד והנהגה של תורת הנהגת משה שבדורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר.

צריכים לבאר כל ענין בפרטיות:

כל אחד צריך להשתתף בהחזקת הכפר בממונו, בגופו ובנשמתו. בנשמתו — שכל אחד יוסיף בלימוד תורת החסידות והנהגה בדרכי החסידות, שזה יתן נתינת כח גם להם. והעיקר הוא שיהי' קירוב הלבבות, "כאיש²⁴⁹ אחד חברים"²⁵⁰.

בגופו — לפעול על עוד אחד שגם הוא כהנ"ל ישתתף בהחזקת הכפר, ובכדי לפעול על הזולת הרי זה — בגופו.

בממונו — כפשוטו, לחזק את כל המוסדות הקיימים מכבר, וגם לבניית מוסדות חדשים כפי דרישת השעה, עד שכפר חב"ד יהי' המקום בארץ ישראל שממנו יומשכו המעיונות של הבעל-שם-טוב ושאר הרביים עד כ"ק מו"ח אדמו"ר — חוצה.

וע"י השתתפות החדורה באהבת ישראל, יהי' "כפלים לתושי", תמורת זה שגויים יכו יהודים, הנה במקום זה, יתגלה בארץ ישראל גם בגשמיות שהיא "ארץ אשר אבני' ברזל"²⁵¹, עם כל המעלות שנימנו

(248) פל"ב.

(249) לשון הכתוב — ס' שופטים כ, יא.

(250) ובמילא גם המיעוט יגרר אחרי הרוב (מהנחה בלתי מוגה).

(251) עקב ח, ט.

(246) בהבא לקמן (השליחות לאה"ק) —

ראה גם ב"מבוא" לאג"ק ח"ג ע' 11 ואילך. וש"נ. מכתב כ"ב תמוז שנה זו (אג"ק שם ע' רעו), ובהנסמן שם.

(247) ראה סה"מ תרפ"ט ס"ע 113 ואילך.

על ארץ ישראל, עד שיהי' "וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר"²⁵², שיראו במוחש בעיני בשר כח הפועל בנפעל, וימשיכו את בית המקדש השלישי — שהוא כבר בנוי ועומד למעלה²²² — למטה, במהרה בימינו ממש.

[ניגנו הניגון "והריקותי לכם ברכה עד בלי די"].

לז. אחד מאופני ההשתתפות הוא, שיסעו עשרה או אחד-עשר²⁵³ באי-כח לארץ ישראל, בעיקר יהיו בכפר-חב"ד ובישיבת תומכי-תמימים בלוד, הקשורה עם הכפר, וגם לבקר על המקומות הקדושים, ואח"כ בבואם אי"ה חזרה²⁵⁴, יביאו עמהם את "אירא דארץ ישראל"²⁵⁵ בחוץ-לארץ²⁵⁶, ולהמשיך זאת למטה מעשרה טפחים, וכן גם שם יביא הדבר תוספת הן בישיבה והן בכל הסביבה.

לח. [כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון הבינוני, ניגון מכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, ומכ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע, ואח"כ אמר:] רבנו הזקן אמר²⁵⁷ שהתוועדות חסידית יכולה לפעול מה שאין מלאך מיכאל יכול לפעול, ובפרט — כשישנם כאן כמה וכמה עשירות מאנ"ש.

יתן השי"ת שיקויים שם "צוה הוי' את הברכה"²⁵⁸ ואת השלום, שיהי' "והוא יכלכלך"²⁵⁹, שיתן השי"ת את הכלי המחזיק ברכה זה השלום²⁶⁰, ואח"כ יהי' "צוה הוי' את הברכה" בכלי זה, ואז יהי' כפי שמרגלא בפומי ומבואר מקדושי עליון²⁶¹, שאחרי שריפה מתעשרים, לפי

ובמילא, יכולים להיות בארץ-ישראל ולחשוב שזהו "אירא דארץ-ישראל", ולפעול אינו כן; וכך גם להיפך, שיכולים להיות בחוץ-לארץ ולחשוב שזהו אירא דחוץ-לארץ ולפעול אינו כן.

ולכן, כשיסעו אחד-עשר בחורים מהכא להתם ומהתם להכא, בלי פניות גשמיות — אזי יביאו עמהם את ה"אירא דארץ-ישראל" לכאן (מהנחה בלתי מוגה).

(257) אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' תיג. וש"נ.

(258) תהלים קלג, ג.

(259) שם נה, כג.

(260) משנה סוף עוקצין.

(261) ראה אג"ק ח"י ע' שו ואילך. וש"נ.

(252) ישעי' מ, ה.

(253) בחורים, ויכולים להיות ביניהם גם אברכים (מהנחה בלתי מוגה).

(254) מסתמא ימצאו הרבנים היתר עבורם לנסוע בחזרה, אף שיהיו למעלה מחודש בארץ-ישראל (ראה אג"ק ח"י ריש ע' תד. וראה גם העו"ב גליון א'סד ע' 83 ואילך, ובספרים שנסמנו שם). — מהנחה בלתי מוגה.

(255) לשון חז"ל — ב"ב קנח, ב.

(256) איתא באגרת-הקודש (ביאור לסי' ז"ך קמז, א): סביב כל יהודי מתפשט האויר בד' אמותיו, כשהוא כדבעי — האויר של גן-עדן, וכך גם להיפך.

שלא אחרי מדת הגבורה, באה מדת הרחמים, שמדת הרחמים היא²⁶² בקו האמצעי, מברית מן הקצה אל הקצה.

יתן השי"ת שזה יומשך מעומק תחת לעומק רום, ושיתגלה הכל בטוב הנראה והנגלה בגשמיות וברוחניות.

לט. כיון שהתוועדות חסידית קשורה במאמר חסידות — אומר עתה מאמר, שזהו (היינו אמירת ב' מאמרים בהתוועדות אחת) שלא כפי הסדר הרגיל, ויהי' זה ההשתתפות לכפר חב"ד מצדי.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון מכ"ק אדמו"ר הצ"צ נ"ע, ואח"כ אמר את המאמר ד"ה איהו וחיהי חד — המשך למאמר הקודם].

* * *

מ. (כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון מכ"ק אדמו"ר האמצעי, ואח"כ אמר:)

עומדים אנו עתה כבר סמוך לסיום ההתוועדות יותר מאשר לתחלתה... ולכן יש לעשות "קיצור" מכל האמור. וקיצור הענין הוא:

בנוגע לעצמו — שצריך שיהי' לכאו"א שיעור עיוני, הן בנגלה והן בחסידות; בנוגע להזולת — שצריך לעסוק בהפצת המעיינות; וענין נוסף — שאין מקום לכנותו "בנוגע להזולת", כיון שהוא בנוגע ל"אחים ממש" — שצריך להשתתף בחיזוק כפר-חב"ד, בממונו, בגופו ובנשמתו.

ובבואנו עתה מחג השבועות, שבו הוא הענין דמתן-תורה שבכל שנה, שהי' "באימה וביראה וברתת ובזיע"¹¹² — צריכים להמשיך הענין ד"אימה ויראה כו'" על כל השנה, שיהי' "ונפשי כעפר לכל תהי'", שזהו הקדמה ל"פתח לבי בתורתך"²⁶³.

יש להעמיד "משכילים" ו"עובדים", וכן "לומדים", הן בנגלה והן בחסידות, שידעו את כל הענינים ויחדשו בהם, כיון שישנם כחות על זה, ובנוגע להעלמות והסתרים — הרי מבלי הבט על האמור ב"פייפרס", האמת היא, שמתבטלים כל ההעלמות והסתרים גם בגשמיות,

וכשינצלו את הכחות — יגדלו להיות לומדים, הן בנגלה והן בחסידות.

262) מדת אמת, מדתו של יעקב — נוסח "אלקי נצור" (ברכות יז, א).
 263) נחלה בלי מצרים" (שבת קיח, סע"א). — וראה לקו"ת במדבר טו, רע"ג. ובכ"מ.
 מהנחה בלתי מוגה.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "והיא שעמדה", "אני מאמין", ניגון אדמו"ר הזקן בן ד' הבבות (בבא הרביעית — פ"א), "כאָטש מי כודי".

לאחרי ברכת המזון, תפלת ערבית והבדלה, חילק כ"ק אדמו"ר שליט"א לכאו"א מהנאספים מ"כוס של ברכה".

